© Copyright 2011, Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Giurgiu.
Toate drepturile asupra acestei lucrări aparţin Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Giurgiu. Reproducerea integralã sau parţialã a textului din aceastã revistã este posibilã numai cu acordul prealabil scris al Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Giurgiu.

Consiliul Judeţean Giurgiu

Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Giurgiu

Strada Mircea cel Bãtrân, Nr.40 Giurgiu, cod poştal 080036, România
Telefon / Fax : + 4 0246. 215. 240
E-mail: traditiigiurgiu@yahoo.com
Website: http://www.traditiigiurgiu.ro

Coordonator proiect: Carmen Mihaela Peţanca
Responsabil proiect: Ana-Maria Trãsnea
Coperta: Carmen Mihaela Peţanca
Corecturã: Ana-Maria Trãsnea

Fotocopertã:
- faţa: colaj fotografii localitatea Găujani
- verso: colaj fotografii arhivă CJCPCT- Festivalul "Căluşul ca pe Vlaşca"- 2013

ISSN 2067-2497

Mulţumim colaboratorilor pentru contribuţia adusã la realizarea acestei reviste.

EDITURA PELICAN
Editura Pelican este diviziune a Societăţii Ecologiste "Noua Alianţă"

Tiparul executat de SC DESKTOP PUBLISHING SRL
0726.22.11.91 021.460.60.56

www.etipografie.ro

CUPRINS

Cuvânt înainte	*pag.3.*
Comuna Găujani, aşezare a judeţului Giurgiu	*pag.5*
Gospodăria tradiţională a găujănenilor	*pag.6*
Spiritualitate în vatra comunei Găujani	*pag.8*
Obiceiuri de primăvară-vară în localitatea Găujani	*pag.9*
Rusaliile	*pag.10*
Călușul	*pag.10*
Dragaica	*pag.14*
Paparudele	*pag.15*
Caloianul	*pag.16*
Obiceiuri de iarnă în localitatea Găujani	*pag.18*
Capra	*pag.21*
Pluguşorul	*pag.23*
Vasilca	*pag.25*
Bobotеaza	*pag.26*
Șezătorile și clăcile în comuna Găujani	*pag.27*
Hora din Găujani și cântecele bătrânilor satului	*pag.28*
Mâncare tradițională Pietrișu	*pag.30*
Rețete și informații despre mâncarea tradițională adunate din comună	*pag.31*
Credințe și practici magice la Găujani	*pag.33*
Săpunul de casă	*pag.35*
Portul popular găujănean	*pag.36*
Arta populară	*pag.37*
Rădăcinile Căluşului şi traseu său milenar, de la începuturi şi până azi	*pag.42*
Declaraţii ale căşuşarilor, la moment de mare încărcătură spirituală	*pag.43*
“Căluşul ca pe Vlaşca” un adevărat spectacol pentru giurgiuveni	*pag.46*
Declaraţii ale căluşarilor din timpul Festivalului “Căluşul ca pe Vlaşca”	*pag.47*
Călușul	*pag.54*
Festivalul “Căluşul ca pe Vlaşca” în imagini	*pag.60*

Cuvânt înainte

Numerele 7-8 ale revistei "Comori Vlăscene" vin să vă dezvăluie, prin materialele cuprinse, dar mai ales prin imaginile prezentate, o lume parţial uitată, acea lume simplă şi complexă deopotrivă a satului românesc, dar şi povestea unui joc parcă nemuritor, al Căluşarilor din Vlaşca.

O să descoperiţi aşadar, în prima parte a publicaţiei noastre, o prezentare destul de detaliată a localităţii Găujani, de la poziţionare geografică, la caracteristici demografice, înfăţişarea gospodăriilor, spiritualitatea locuitorilor, tradiţii, obiceiuri, artă populară, gastronomie, la credinţe şi practici magice.

Dincolo de textele sugestive, imaginile adunate de la familiile de găujăneni înfăţişează fiecare aspect menţionat mai sus, revista fiind îmbogăţită cu fotografii vechi şi valoroase, puse la dispoziţie de către informatorii noştri.

Conţinutul celei de-a doua părţi a revistei este dedicat Căluşului, joc ale cărui rădăcini se pierd în negura vremii şi care provoacă şi astăzi, în mileniul al treilea, discuţii contradictorii şi apariţia unor ipoteze diferite privind punctul de plecare.

Spectaculozitatea, caracterul magic, desfăşurarea simbolistică şi totuşi unicitatea acestui joc au dus la catalogarea Căluşului drept bogăţie imaterială aflată în patrimoniul UNESCO, zona Vlaşca fiind printre puţinele care se pot lăuda că mai păstrează acest obicei.

Dincolo de datele cu caracter general, vă prezentăm în paginile acestei reviste un material legat de originile controversate ale acestui joc, dar şi un altul dedicat jurământului, şi aşa - zisei "legări în căluş". La fel de valoroase sunt şi declaraţiile Căluşarilor, adunate de specialiştii Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Giurgiu în timpul desfăşurării Festivalului "Căluşul ca pe Vlaşca", ediţia a XVII-a, în baza unor chestionare completate de participanţi.

Astfel, în vremuri deloc uşoare, în care prezentul devine la fel de incert ca şi viitorul, apariţia continuă a revistei noastre se doreşte a reprezenta un semnal de normalitate, de certitudine şi de firesc, în ciuda dificultăţilor financiare deloc de neglijat cu care se confruntă instituţiile de cultură din România şi respectiv din Giurgiu.

Reiterăm astfel ideea că recunoaşterea trecutului, valorizarea tradiţiilor şi a obiceiurilor, dar şi conservarea a tot ceea ce ţine de spiritualitatea noastră ca popor reprezintă de fapt pilonii unei evoluţii corecte şi demne, într-o societate tot mai greu încercată de false valori şi pseudomodele.

CJCPCT Giurgiu

Prima parte a acestui material este realizată în cadrul proiectului Identitate, Tradiţie, Bunăstare Locală, derulat de Fundaţia PACT cu sprijinul financiar al Fondului pentru Inovare Civică - program finanţat de Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe, sponsorizat de Raiffeisen Bank, administrat de Fundaţia pentru Dezvoltarea Societăţii Civile.

Proiectul este implementat în localitatea Găujani din judeţul Giurgiu de Asociaţia Datini - Educaţie - Cultură Găujani.

Partener - Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Giurgiu.

Identitate, Tradiţie, Bunastare locala

Comuna Găujani, judeţul Giurgiu

Comuna Găujani, aşezare a judeţului Giurgiu

Comuna Găujani, subiectul acestei lucrări, este situată în partea de SV a judeţului Giurgiu, pe drumul naţional DN 5C şi cuprinde satele Cetăţuia, Găujani şi Pietrişu. Partea de sud a comunei Găujani este străbătută de gârla Pasărea, ramificaţie a râului Vedea, între dig şi malul Dunării existând o pădure formată de copaci cu sălcii, plopi sau stejar şi salcâm. Suprafaţa comunei este de circa 8.000 de ha, distanţa de la Giurgiu la Cetăţuia fiind doar 27 km, de la Cetăţuia la Găujani de 2 km, iar de la Găujani la Pietrişu sunt 3 km.

Cât priveşte atestarea documentară, pe raza comunei Găujani, în satul Cetăţuia au fost descoperite aşezări din secolele III-IV şi din secolele X-XI, la ieşirea din sat către Găujani pe terasa mijlocie a gârlei Pasărea. În satul Găujani, la punctul „ Valea lui Guţu Gheorghe" a fost descoperită o aşezare din epoca bronzului, la punctul numit „Pepenişte'' s-a descoperit o aşezare din prima epocă a fierului şi din secolele III-IV, iar la punctul „ Canalul mare" s-a descoperit o aşezare din secolele III-IV, X-XI şi una feudală din sec. XV.

Comuna este atestată documentar la anul 1700, figurând în harta Ţării Româneşti întocmită de stolnicul Constantin Cantacuzino. Localitatea Găujani găzduieşte un monument istoric, Biserica Adormirea Maicii Domnului ce datează din anul 1856, în satul Pietrişu aflându-se Biserica Cuvioasa Parascheva, construită în 1882, monument istoric, având pilonii interiori de susţinere din trunchiuri masive de lemn, înfăşuraţi cu împletitură din papură şi acoperiţi cu mortar.

Satul Găujani a fost aşezat înainte pe o silişte, dar din cauza holerei care bântuia în prima jumătate a secolului al XIX-a, s-a mutat spre vest. La intrarea dinspre Cetăţuia era o vale care semăna cu un căuş, după această vale numindu-se satul Căuşani şi de aici şi atimologia cuvântului Găujani, din cauza consoanelor fricative care se confundă.

Comuna Găujani cu cele trei sate componente are actuala delimitare din anul 1968, an în care s-a făcut reorganizarea administrativ-teritorială. Populaţia comunei Găujani, este de circa 2.600 de locuitori, din care în satul Găujani sunt circa 1.350 locuitori, în Pietrişu aproximativ 1.020, iar în satul Cetăţuia sunt circa 200 de locuitori.

Cât priveşte ocupaţia locuitorilor, principala activitate este cea agricolă, asigurată de gospodăriile personale ale cetăţenilor şi de cele 3 asociaţii agricole. Pe raza comunei există o suprafaţa de 7.019 ha de teren agricol, din care: 6725 ha teren arabil, 58 ha vie, 222 ha păşune, 14 ha livadă. Activitatea economică se desfăşoară în societăţi comerciale cu răspundere limitată şi în asociaţii familiale.

Ana-Maria Trăsnea

Gospodăria tradiţională a găujănenilor

Locuinţa ţăranilor din Gaujani nu a fost dintotdeauna cea de astăzi, suferind de-a lungul secolelor transformări semnificative, în funcţie de evoluţia oamenilor, îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă şi de condiţiile climaterice.

Din vremuri străvechi şi până în cea de-a doua jumătate a sec al XIX-lea, locuința țăranului acestor meleaguri a fost bordeiul, adică o groapă săpată în pământ, cu o adâncime de doi metri. Pereţii erau consolidați cu bârne din lemn, pentru a nu se prăbuşi, iar acoperişul era făcut din stuf şi papură. Bordeiul era format din gârlici, pe unde se cobora în el, o tindă și o odaie de dormit, suficient de încăpătoare pentru a-i cuprinde pe toți membrii familiei de tip patriarhal, şi anume, bătrânii, tinerii și copii.

Oamenii acelor vremuri săpau bordeie asemănătoare şi animalelor, în care le adăposteau noaptea sau în sezoanele reci. Astfel, animalele mari din gospodărie precum boii şi bivolii trăiau tot în bordeie, asemănătoare oamenilor.

Abia după 1864, după legea agrară a lui Alexandru Ioan Cuza, locuitorii satului au ieșit din bordeie și și-au construit case. Locuinţa ţăranilor era construită din paiantă (lemne de salcâm, unite între ele cu șipci, umplute cu pământ umed amestecat cu paie de cereale). Vara, casele păstrau răcoarea, iar iarna căldura. Mai târziu, au fost construite și case zidite din pământ bătut, turnat în cofrag, sau case cu zidărie din cărămidă din lut ars. Acestea din urmă erau mai rar întâlnite şi se găseau mai mult în satul Pietrișu, acolo fiind cetățeni de etnie romă, rudarii confecționau cu măiestrie cărămidă arsă și nearsă (tulă).

Drept acoperiș s-a folosit mai întâi stuful, apoi țigla și tabla. Casa de locuit era alcătuită, în general din două-trei camere, rar existând case cu mai mult de trei camere. Una din acestea era ”odaia”, de obicei nelocuită, în care se păstrau lada de zestre, hainele de sărbătoare, macatele şi obiectele noi, nefolosite.

Casele erau prevăzute cu prispă, o construcție deschisă, sprijinită de stâlpi din lemn, frumos ornamentați, iar în spatele camerelor de locuit exista o încăpere folosită ca bucătărie. În camerele de locuit se afla nelipsita sobă de încălzit care era făcută din pământ umed amestecat cu pleavă, iar în bucătărie se afla ”horna”. Acolo se ardeau, de obicei, paiele de cereale dar și de cocenii de porumb, care erau resturi de la hrana animalelor (îi strângeau din ieslea vitelor).

Pereții interiori erau împodobiți cu ștergare din borangic țesute în casă. Patul era făcut din pământ peste care se punea rogojina. Mai târziu au apărut paturile din scânduri cu saltele

de paie acoperite cu cearceafuri, cusute la bază cu diferite motive florale și geometrice. De multe ori cearceafurile erau ornamentate cu dantelă confecționată de gospodina casei. Peste cearceaf se așeza macatul, velința sau cerga.

La exterior, pereții casei erau căptușiți cu scânduri de brad în care erau dăltuite meșteșugit motive populare: rozete, siluete de animale, motive florale. Casa era cel mai frumos ornată cu asemenea motive populare, sub streașină, la așa-zisul sageac.

Lângă casă, țăranul găujănean își mai construia și încă mai construiește câteva acareturi pentru nevoile gospodăriei, desigur mai puțin impunătoare din punct de vedere decorativ și arhitectural, fiind vorba despre una sau ouă odăi pentru păstrarea obiectelor de uz casnic și alimentar, adesea fiind situată, sub aceste camere, pivnița, în care se păstrează vinul și murăturile. Sub un umbrar se află bucătăria de vară, unde se gătește vara. Tot aici se află și cuptorul cu vatră, mașina de gătit, dulapul cu veselă și masa cu câteva scaune.

Un loc aparte îl ocupă fântâna, sursa de apă potabilă care a apărut în curtea fiecărui gospodar după 1960. Tot cu gospodăria țăranului mai se găsesc, la o oarecare depărtare de casă, pătulul și magazia, destinate păstrării cerealelor.

Un alt loc în curte îl ocupă adăposturile pentru animale: grajdul pentru boi, vaci, cai, amenajare care are în prelungirea sa un încăpător șopron care adăpostește vitele pe timpul verii, iar pe timpul iernii aici sunt puse la adăpost căruța, plugul și celelalte unelte agricole. În gospodărie se mai regăsesc cotețul păsărilor, cocina pentru porci, saivanul pentru oi și capre și cușca câinelui. Din curtea fiecărui gospodar din Găujani nu lipsea și nu lipsește grădina familiei în care se cultivă legume și zarzavat, câțiva pomi fructiferi, iar în fața casei există nelipsita grădiniță de flori.

Inf. Dumitru Anghel, 90 ani (tâmplar)

Spiritualitate în vatra comunei Găujani

Comuna Găujani, ca de altfel și celelalte vetre locale din zona etnografică Vlașca, găzduiește și păstrează o serie de obiceiuri și tradiții populare care conturează spiritualitatea localnicilor, definind trăsăturile umane ale găujănenilor.

Și în această zonă de referință, tradițiile și obiceiurile au rădăcini precreștine, îmbinându-se de-a lungul secolelor cu practicile bisericești și ocupând un rol important în calendarul agrar al locuitorilor de aici, mare parte agricultori și crescători de animale.

Astfel, obiceiurile și practicile tradiționale se împart în funcție de perioada din an în care se practică, existând obiceiuri de primăvară-vară și obiceiuri din sezonul rece.

Astfel, în următoarele rânduri, aveţi ocazia să descoperiţi sufletul găujănean, să cunoaşteţi cu ce se ocupă aceşti oameni, cum îşi petrec zilele de sărbătoare şi ce obiceiuri păstrează cu sfinţenie.

Ana-Maria Trăsnea

Obiceiuri de primăvară-vară în localitatea Găujani

Turta furnicilor

Se face în ziua de joi, înainte de lăsatul de sec, pentru alungarea furnicilor. Femeile făceau o turtă de pâine cu brânză (numita şi „cococi") şi se duceau cu ea lângă un gunoi, unde aveau bălegarul. Acolo chemau câțiva copii, rupeau turta și le împărțeau copiilor turta cu scopul de a chema furnicile la bălegar, afară din casă.

Lăsatul secului

Semnifică începutul Postului Paștelui, sărbătorit cu șase săptămâni înainte de Învierea Domnului. Familiile se adunau laolaltă și sărbătoreau Lăsatul Secului de lapte, brânză, ouă și carne. Această sărbătoare simbolizează și iertarea, tinerii și copii sărutând mâna părinților, a părinților spirituali, cerându-și iertare dacă le-au pricinuit vreun rău. Sunt șase săptămâni de post și rugăciune în care oamenii ar trebui să fie mai buni și mai iertători. Este o sărbătoare care s-a păstrat foarte bine. Duminica după-amiază, femeile împart colăcei, ouă, plăcintă cu brânză, gogoși, iar seara se merge cu plocon la nași. Ploconul constă într-o pâine frumos împodobită (împletită), un curcan, o tavă de friptură, vin, țuică, cozonaci. Ajunși la nași, se pune masa de către aceștia, se sărută mâna nașilor, întâi la cei mari din casă (mai în vârstă) și după aceia la cei mai tineri. Această sărbătoare mai este numită și iertăciunea când cei tineri merg la cei mai în vârstă (părinți, cumnați, unchi, vecini). În această zi, de sărbătoare, toată lumea se împacă, mănâncă, bea, pentru că *după ce intra postul oamenii posteau, nu mai mâncau carne, ouă, brânză, lapte până la Paşte*. Seara aprindeau focuri şi stăteau pe lângă el până seara târziu.

informator Maria Bane, 84 ani (agricultor)

Alte grupuri care nu aveau fini, stăteau la poartă cu vecinii, se strângeau şi femei şi bărbaţi, şi acolo râdeau, glumeau, petreceau până mai târziu. Fiecare venea cu preparate pentru această sărbătoare: ouă fierte, plăcintă cu brânză, scovergi, brânză, gogoşi şi vin. Acolo se mai vorbea şi despre copiii fiecăruia cât şi despre oamenii din sat şi despre muncile ce urmau.

informator Voicu Marin, 86 de ani (cooperativist)

Tarbacul

Obicei ce a fost practicat în localitate în ziua de luni după Lăsatul Secului. Băieții care nu se căsătoreau până la o anumită vârstă (peste 30 de ani) erau batjocoriți de către ceilalți, li se aduceau cuvinte jignitoare și de multe ori erau bătuți. Anul următor, dacă se întâmpla același lucru (să nu se căsătorească), erau luați iarăși în tarbac.

Pregătirea Paştelui

Se scoteau afară rogojinile și preșurile pentru a se îndepărta puricii și alte rele din casă. În toate casele se dădea cu var și se făcea curățenie generală în așteptarea Paștelui. În Joia Mare (Joia Paștelui) se mergea la cimitir și se făcea curățenie la morminte unde se ardeau boziile uscate, apoi se stropea cu apă pe mormânt.
Tot în Joia Mare se roșesc și ouăle de Pași.

Rusaliile

Această sărbătoare mai este numită și "moșii de vară" și are loc la 50 de zile după Paște. Sunt 3 zile de moși (sâmbătă, duminică și luni). Luni este ziua când se împart vase. Gospodina se trezește de dimineață și pregătește păsatul sau orezul cu lapte, până în ora 8:00. Atunci așteaptă copii să îi spele pe picioare și după aceea împărțea. Fiecare gospodină împarte pentru sufletul morților pe care îi are în familie. Se împart oale, străchini, linguri de lemn, dulciuri. Se împart și farfurii. În căni se puneau flori, iar în străchini se împărțea pâsat (un amestec de lapte, untură și mălai), se puneau bănuţi, flori, cireşe, vişine şi frunze de leuştean. Femeile mai în vârstă, mai ales soacrele, le puneau pe tinerele fete sau pe nurori în ziua de Rusalii să le spele picioare, promițându-le în schimb că din primii pui sau boboci de gâscă le vor dărui câțiva. Acest obicei s-a păstrat nemodificat până în zilele noastre, bunicile noastre și azi, când sunt obosite spunându-ne: "*hai, spală-mă şi pe mine pe picioare şi de Rusalii îţi dau câţiva pui."* După ce se împărţea se ieşea la poartă *"aşteptăm căluşul".* Copii colindau în cete de câte 2-3 copii (în general erau frați) și mergeau din casă în casă pentru a fi spălați pe picioare. Femeia avea pregătită afară o căldare cu apă fiartă, pusă pe pirostreie, așteptând copiii, care erau așezați pe frunze de bozii și gospodina casei îi spăla cu apă și săpun de casă. Bucata de săpun și prosopul erau împărțite copiilor. Multe femei împărțeau și o pasăre vie sau un boboc de gâscă. Lumea ieșea la horă și privea Călușul.

<u>Călușul</u>

Călușul este un ritual complex care îmbină muzica, dansul și unele practici arhaice de vindecare. Acesta reprezintă pentru viața locuitorilor un eveniment deosebit de important la care participă majoritatea membrilor comunității, în credința că acest obicei îi va feri de necazuri și rele, le va aduce sănătate și prosperitate.

În localitatea Găujani acest obicei nu s-a mai practicat din anul 2009, dar în memoria oamenilor, acest obicei încă există. Din discuțiile avute cu Olteanu Ion (Nelu Bibiș), în vârstă de 65 de ani, care a jucat în Căluș de la vârsta de 9 ani și până la 40 de ani, am putut realiza o imagine a obiceiului. Informatorul nostru ne spune: "*atunci când aveam 9 ani, mă ţineam trei zile după călușari. Mi-a plăcut mult de tot să joc și eu în Căluș și-am învățat de la Aurică Jărăgoi (decedat), care era cel mai bun dansator*. "

Din relatările dânsului reiese faptul că atunci vătaf era Olteanu Ion (Coadă, nu exista grad de rudenie, era doar o portivire de nume). Tot vătaf a fost și Ofcea Radu (Ducu) și am fost și eu 10 ani. Ceata călușarilor era constituită din 6-8 membri, instrumentistul și stegarul. Conducătorul cetei era vătaful care trebuia să întrunească câteva calități: în primul rând cea de dansator, să fie un om respectat în sat, să aibă, prin comportamentul său, o anumită autoritate asupra celorlalți. El se alegea pentru o perioadă mai lungă de timp, la propunerea vechiului vătaf și cu acordul călușarilor.

Costumația vătafului nu era diferită de cea a cetei de călușari. Ea era compusă din: pălărie neagră cu mărgele și funde colorate, cămașă ”aleasă” (țesută din pânză de casă și cusută cu motive florale), două bete puse în diagonală, brâu colorat de care se prind batiste și ”tichiuțe” (căciulițe de copii mici), pantaloni ”șalvari” (pantaloni largi în partea de sus de genunchi și strâmți în partea de jos), opinci, târsâni (un fel de jampieri făcuți din bucată de pânză, cu ciucuri aplicați, care strângeau foarte bine piciorul) și pintenii care se aplicau în partea din spate a opincii. De asemeni, se împodobeau cu tichii si mărgele. Tichiile se spunea că erau pentru copii care plângeau, nu dormeau, erau speriați, iar mărgelele pentru fete tinere care nu se măritau. Aceste lucruri se numeau “misticism ”de unii bătrâni. Tichiile şi mărgelele erau date de către gazdă să le joace. În mână țineau ”bățul”.

În anul 1957, când informatorul nostru a intrat în ceata călușarilor, instrumentul care acompania călușul era flautul. Iată cum ne relatează: ”*cu o săptămână înainte de Rusalii se auzea flautul lui Conteșteanu, de sus de pe deal, şi noi ştiam că trebuia să mergem la Căluș”.* Conteșteanu era porecla lui Mihalea Gheorghe (decedat) care avea casa situată pe partea dinspre deal a satului.

Repetițiile se făceau la instrumentist acasă și după aceea s-au mutat la Căminul Cultural în anul 1972. De remarcat faptul că din formația de călușari făceau parte 3-4 membrii care erau rude cu instrumentistul (frați, nepoți). Pe perioada cât se juca călușul, toți călușarii dormeau acasă la instrumentist.

Un alt personaj important din ceata de căluș era <u>mutul</u> care avea rolul de a întreține buna dispoziție a comunității prin diferite gesturi comice pe care le improviza în funcție de situație și spre amuzamentul asistenței. El asigura, totodată, ordinea prin delimitarea spațiului de joc al călușarilor și prin pedepsirea celor care vroiau să le perturbe evoluția.

Costumația mutului se compune dintr-o mască de piele de iepure, o haină zdrențuită, șorț în față, falus și sabie din lemn. Mutul nu avea voie să vorbească de la legatul călușului și până la dezlegat, excepție făcând în timpul servirii mesei, cu încuviințarea vătafului.

Informatorul nostru ne spune că în perioada aceea rolul de mut l-au avut Ion Penescu (80 de ani), Badea Ager (decedat) și Barbu Căpățână (decedat).

<u>Stegarul</u> este acel membru al cetei care ia în primire steagul, de când se leagă, purtându-l tot timpul până la dezlegat. Costumația nu diferă de cea a celorlalți călușari. Stegarul este acela care aduce prăjina steagului, ce măsoară în jur de 2,5 metri și tot el aduce

ștergarul care se prinde în vârful prăjinei, luându-l înapoi după terminarea obiceiului. Stegarul stă mulți ani în ceată și nu trebuie să cadă niciodată la pământ pentru că va fi rău pentru călușari.

Pe timpul nopții sau când se servește masa, steagul se leagă de un pom, acolo unde dorm călușarii. Jucătorii provin din rândul flăcăilor sau al tinerilor căsătoriți, ”*trebuie să aibă forță să joace*”.

Dacă există și copii în ceată ”ei nu se leagă” în căluș și nu trebuie să se supună obligațiilor pe care le au ceilalți călușari. Ei pot participa în fiecare an până la vârsta adolescenței, până intră în ceată.

<u>Momentele principale ale călușului sunt</u>:

<u>Legatul călușului</u>:

- acest ritual avea loc sâmbăta după-amiază, în prima zi a Rusaliilor. Toată ceata călușului ”*cobora la vale, la vad*” (la ”gârlă” i se spunea ”vad”) cu toate elementele necesare: prăjina pentru steag, ștergar, usturoi, pelin, spice de grâu. Ceata era îmbrăcată în costume de călușari. Acolo avea loc legatul steagului cât și jurământul călușarilor.
- intâi se lega steagul, adică în vârful prăjinei se puneau spicele de grâu, firele de usturoi, pelin și apoi ștergarul. După ce steagul era legat, toți călușarii intrau în apă până la genunchi, apucau cu mâna dreaptă prăjina steagului, scufundau vârful steagului în apă și rosteau jurământul:

”Jur, în credința lui Dumnezeu, să nu mă las de căluș și să joc de la început până la sfârșit”. Jurământul era spus de trei ori de către vătaf și respectat de fiecare dată de călușari.

La jurământ participau toți membrii cetei, inclusiv muzicantul. După depunerea jurământului, călușarii făceau acolo primul joc, apoi plecau către sat și începeau să joace pe la gospodăriile oamenilor.

<u>Jocul la casele gospodarilor</u>

- începea dintr-o parte a satului și aveau în vedere numai casele care acceptau ”să pună călușul”. Mutul era primul care intra pe poartă și prin gesturi întreba gazda dacă vrea să-i primească pe călușari. Dacă gazda accepta, mutul făcea un semn cetei și aceasta intra în curte, urmată de alaiul format din copii și locuitori ai satului.

Mutul făcea un cerc cu sabia pentru a marca locul unde vor juca călușarii. Apoi lua de la gazdă o strachină în care punea usturoi pe care-l pisa iar apoi îl dădea gazdei spre a fi folosit ca și medicament de vindecare. Mutul din căluş nu mai vorbea 3 zile cât ţinea jocul. El era şi un fel de vraci, copii care erau bolnavi erau aruncaţi de mut în căluş, în sus, să piară frigurile şi bolile rele.

Dacă gazda nu aducea o găleată cu apă, atunci mutul mergea la fântână și umplea el găleata cu apă, apoi mergea în curtea păsărilor și le punea apă iar de acolo ieșea cu o găină pe care o trimitea acasă la instrumentist pentru masa care urmau să o facă.

Aceste ritualuri erau practicate pentru a fi ferită acea gospodărie de rele. Cuvântul ”rele” însemna pentru locuitori îndepărtarea blestemelor, a bolilor și a necazurilor și de aceea se punea la steag usturoi și pelin, pentru că erau plante vindecătoare de boli.

Dansul călușului este o suită cu mai multe părți, dintre care amintim: floricica, roata, roata culcată, brâul.

Plimbarea

- pe parcursul dansului, mutul improvizează tot felul de scene comice: ia ouălele din cuibar, lovește oalele puse în gard și le sparge, își arată falusul și face gesturi obscene. Pe tot timpul jocului vătaful deține întregul control al jocului, călușarii răspund prin joc la comenzile lui.

La final are loc ”hora călușarilor ” unde se prinde și o parte din asistență.

Practicile de vindecare care au loc în timpul horei călușarilor și după aceea, se adresează persoanelor bolnave, copii și adulți. Copii sunt luați în brațe de călușari. În special vătaful joacă copii. După ce colindă toate casele, luni seara, după apusul soarelui, are loc dezlegatul călușului care se face la instrumentist acasă. Tot aici va avea loc și petrecerea. După ce dezleagă steagul, vătaful dezleagă și mutul și începe petrecerea. La petrecere participă și soțiile călușarilor sau prietenele acestora.

Nu există o formulă pentru dezlegatul călușului. Călușarii împărțeau banii câștigați în mod egal. Excepția se făcea la banii strânși de mut, separat, cât și la banii strânși de vătaf care jucase copii în hora călușului.

După anul 1972 când s-a făcut Căminul Cultural, formația de călușari își făceau repetițiile acolo, nu mai mergea la instrumentist și dormeau fiecare la casa lui. În perioada 1972 – 1985, formația de călușari din comuna Găujani a participat la festivalul național ”Cântarea României” unde a reprezentat localitatea cu mare cinste și onoare.

Informatorul nostru își amintește ”*când erau concursuri de căluș cu formații din Pietrele, Slobozia, Mihai Bravu și altele, noi mai mereu luam premiu. Era foarte frumos atunci, ne întâlneam cu sute de călușari, iar când participam anul următor la concursuri ne pregăteam mai bine, să nu ne-o ia nimeni înainte*”.

Călușul a fost reluat în 1994 și jucat până în anul 2007 – 2008. În anul 1994, domnul Pietroșăneanu Florea, fiind primar în acea perioadă, a ajutat foarte mult la revitalizarea obiceiului și a reușit împreună cu 10 tineri care și-au dorit acest lucru.

Formația de călușari din 1994 era compusă din: Vișana Marian (vătaf), Țogoie Marius (mut) și călușarii Țuinea Daniel, Bătinețu Nelu, Scutelnicu Nicu, Țuinea Marius, Mangeac Ionuț, Ciobanu Ionel, Pârvan Petrică, Voiculescu Adrian, Voiculescu Cornel și au mai venit între timp și Vrabie Dănuț (care avea rol de mut) și alți călușari.

Din păcate, din 2009, nu s-a mai putut strânge formația de călușari datorită faptului că o parte din acești tineri au plecat din sat. O altă problemă în strângerea formației o reprezintă și partea de acompaniament, instrumentistul Stan C. Stan, din localitatea Pietroșani, a decedat. Acest instrumentist acompania călușul și la formația veche, din momentul în care s-a construit Căminul Cultural (1972).

Această formație a participat la numeroase festivalul județene și naționale, obținând numeroase distincții: Festivalul ”Călușul” de la Caracal, în mai multe ediții; Festivalul ”Călușul ca pe Vlașca” participând de la prima ediție până acum câțiva ani.

„Obiceiul este practicat în zilele de Rusalii când veneau cete de călușari și jucau trei zile. Mutul intra în curte, lua găleata de apă și o ducea la păsări și de acolo lua și o găină. Le dădea pâsat să mănânce la toți călușarii, el făcea foarte multe scenete hazlii cu femeile tinere. Erau în jur de 10 călușari, aveau opinci, zurgălăi și costume naționale, pălării cu funde și mărgele”.

Drăgaica

Un vechi rit agrar din câmpiile Munteniei , dedicat recoltelor bogate de grâne.

Sărbătoarea se practică în data de 24 iunie, se zicea că este soră cu Călușul. Veneau 7-8 fete îmbrăcate în costume populare și cântau Drăgaica (se juca în fânul de grâu cu coronițe de spice pe cap care reprezintă secerișul grâului):

”Hai Drăgaică să sărim,
Că știu iarna ce pățim,
A venit vara bogată
Cu Drăgaica spânzurată.”

Drăgaica era jucată de un grup de fete, erau conduse de un vătaf, era un joc specific seceratului. Înainte de secerat jucau ca să aibă grâul bobul plin, să meargă bine la oameni la secere.

De Drăgaică se strângeau 7-8 fete care mai de care mai frumoase, cu un băiat care cânta la fluier, dansau, cântau pe la porţile oamenilor. Se spunea că înainte de mult, drăgăicile se mai numeau şi sânziene, care ieşeau noaptea, dansau şi cântau pe marginea fântânii. Drăgaica se sărbătorea pe 24 iunie. Aceste drăgăici jucau să alunge ielele care veneau noaptea pe la fântâni.

Obiceiul se practica ,,de Drăgaică,, aşa ne spune Tănase Marina (104 ani) adică în data de 24. Se pare că obiceiul nu a fost din localitatea Găujani, pentru că spune dânsa ,,*în*

ziua de Drăgaică veneau cu Drăgaica dinspre Pietroşani,, adică comuna Pietroşani, judeţul Teleorman, situată la 7 km de Găujani. Din relatările dumneaei reiese că obiceiul a fost preluat de fetele din comuna Găujani cu mult timp în urmă. În ziua de 23 iunie, atunci când grânele erau coapte, fetele mergeau în grup la lanul de grâu pentru a-şi face coroniţele. Ceata era din 5-7 fete cu vârste cuprinse între 14-18 ani. După ce ajungeau în sat, hotărau cine va fi ,,Drăgaica". *Ele o alegeau pe cea mai frumoasă fată dintre ele, şi mergeau acasă la ea.* La casa tinerei numite ,,Drăgaică" se făceau ,,cununile" adică coroniţe, fiecare împletindu-şi coroniţa ei. ,,*Drăgaica*" *îşi pregătea cele mai frumoase haine, îşi scotea din cufăr cea mai frumoasă cămaşă, năframă şi zuvelcă*" - ne spune tuşa Marina.

După ce se proba cu costumul cel mai frumos şi după ce fetele îi ziceau ,,*ce frumoasă eşti aşa premenită*,, începeau să-şi pregătească steagul ce va fi purtat a doua zi după răsăritul soarelui la casele ce vor fi colindate de ,, Drăgaice". Steagul era o prăjină de 2-2,5 m şi în vârful lui se punea un ştergar de borangic, flori , pelin, usturoi şi spice de grâu, cât şi ,,tichiuţe" adică căciuliţe purtate de copii mici.

Dimineaţa, pe 24 iunie, după răsăritul soarelui, cum am mai spus, ceata de colindătoare se strângea la ,,Drăgaică" şi de aici plecau în sat. Fetele erau îmbrăcate tot în costume naţionale ca şi ,,Drăgaica" , purtau năframe şi la brâu aveau prinse mai multe batice şi tichiuţe de copii, pe cap purtau coroniţele de grâu.

,,Drăgaica" era mai specială pentru că ea purta la gât mărgele şi în mână o sabie, rolul acesteia fiind de apărare a cetei. Pelinul şi florile confereau steagului purtat de fete calităţi apotropaice şi purificatoare şi se consideră că pot fi captate prin acte magice, în special în favoarea copiilor. Semnificaţiile iniţiale ale obiceiului par a fi compararea fecioarelor din ceata Drăgaicei cu holdele de grâu aflate în pragul rodirii şi transferul fertilităţii în dublu sens: vegetal şi uman.

Jocul ,,Drăgaicelor" în timp a devenit un ritual care ajută *să bage bob grâul, să se coacă holdele, să apere copii de boli*. Versurile ,,Drăgaicei" reprezintă un îndemn la joc :

,,Şi-au venit drăgaicele
Să secere spicele
Spicele sunt 'nălticele
Drăgaicele-s frumuşele
Hai drăgaică să sărim
Să sărim ,să răsărim
Că ştim iarna ce păţim
A venit vara bogată
Cu drăgaica spânzurată
Grâu-i spic ca vrabia
Şi în pai ca trestia,,

Acest cântec era cântat la toate casele unde era primit alaiul. După ce se cânta, dacă ceata era însoţită şi de un lăutar, fetele mai continuau şi cu o suită de dansuri tradiţionale comunei: cârligul, zvâcul, brâul, ţigănească –jocuri iuţi şi pline de viaţă.

Fetele erau răsplătite pentru cântecul şi jocul lor cu mălai, făină sau cu bani.

Paparudele

,,Paparudele" sunt amintite sub numele de ,,papalugă" de Dimitrie Cantemir în ,,Descripţio Moldavie": ,,*vara când seceta ameninţă semănăturile, ţăranii din Moldova îmbracă o fetiţă care încă nu a împlinit 10 ani , cu o cămaşă din foi de arbori şi ierburi; băieţii şi fetele de aceeaşi vârstă se ţin după ea şi ocolesc toată vecinătatea, jucând şi cântând, iar când le întâmpină o bătrână, aceasta trebuie să le stropească cu apă rece".*

De câte ori spre sfârşitul primăverii şi mai cu seamă vara, când era o secetă mai îndelungată, se aduna un grup de fetiţe în vârstă de 5 ani, se dezbrăcau în pielea goală şi îşi acopereau trupul de la brâu în jos cu frunze de bozii, apoi porneau prin sat cântând , jucând şi bătând din palme. Când porneau prin sat cântând, de la fiecare gospodărie, oamenii ieşeau la poartă şi udau paparudele cu apă. Stropitul cu apă este o acţiune obişnuită obiceiurilor legate de agricultură, în general menită să aducă rodirea prin provocarea ploii. Cântecul paparudelor este o incantaţie pentru ploaie.Vreau să menţionez că acest obicei era practicat de fetiţe şi la îndemnul celor mai în vârstă : *„mă punea mama şi mamarea să mă fac paparudă şi să joc ca să plouă,*, ne spune tuşa Marina.

Tot din informaţiile pe care le-am cules, am aflat şi faptul că de multe ori şi una dintre bunicile fetelor din grup mergeau cu ele în sat şi cânta odată cu fetiţele. Ele erau răsplătite cu bani sau cu produse alimentare (făină sau mălai). De aceea mergea acea bătrână cu grupul , pentru a strânge făina şi mălaiul.

Obiceiul nu se mai practică, acum pe perioada de secetă mai vin prin sat cete din alte localităţi, acestea fiind în general de etnie romă. Iată textul paparudei :

„Paparudă rudă, vino de ne udă
Cu găleata nouă, plouă, Doamne plouă
Vine joi, până-n joi să dea nouăzeci de ploi
Să toarne cu ciurul
Să umple pătulul
Când oi da cu sapa, să ţâşnească apa
Paparudă rudă
Vino de ne udă
Cu găleata , leata peste toată gloata
Cu ulciorul, ciorul peste tot poporul
Dă-ne Doamne cheile, să descuiem ploile
Ploile, ploiţele, vacile lăptoase
Porci unsuroşi, porumbi drugoşi
Drugile ca furcile, boabele ca nucile.
Şi de joi până joi
Să dea nouăzeci de ploi
Şi de marţi până marţi
Voi ploilor să nu staţi
Paparudă rudă , vino de ne udă„

Erau un fel de ritual aducător de ploaie pe timp de secetă. Paparudele erau nişte fetiţe de 3 - 7 ani ce purtau coronițe de flori, dezbrăcate până la brâu și purtand fuste din bozii ce cutreierau

Ele se opreau din poartă-n poartă dansând dansul paparudei, iar apoi femeile le stropeau cu apă pe picioare în speranța că vor venii ploile și vor scăpa de secetă.

De Paparuda veneau copii de ţigănci îmbrăcaţi în fuste lungi, cu ciur de mălai şi făină, se udau pe picioare şi cântau. Mălaiul şi faina se dădeau de către gazda unde cânta paparuda.

Caloianul

La noi în comună i se spunea „Ene Zgarloiene„ sau „Iene Caloiene„.

Informatoarea noastră ne spune : *„ne jucam de copii şi unul dintre noi zicea să-l facem pe „Ene Zgarloiene”.*

Desfăşurarea obiceiului se concentrează în jurul unui obiect precis, o păpuşă din lut. Când era secetă, se aduna un grup de copii (băieţi şi fete) şi confecţionau o păpuşă din lut (pământ galben). Se frământa ca un aluat, era pus pe o scândură şi i se dădea forma unui copil mic. I se sculptau nasul , gura, ochii, iar mâinile i se aşeazau pe piept, ca la morţi. De jur împrejurul păpuşii se puneau apoi flori. Pe piept se pun flori dar şi o lumânare, iar la cap o cruce. Când Caloianul este gata, fetele începeau să-l plângă şi să-l bocească.

Înmormântarea fictivă se face după rânduielile tradiţionale. Un copil joacă rolul popii, altul rolul dascălului iar fetele sunt bocitoare. După acest ritual, caloianul este dus şi lăsat la apă. Copiii mergeau cu tot acest convoi la gârlă ,,*mergeam la vad şi îl puneam pe apă",* iar apoi erau stropiţi cu apă pe picioare de către cei mai în vârstă. Din alte mărturisiri ale informatoarei noastre reiese faptul că de multe ori îl aruncau în fântână (este vorba de fântânile cele mari cu cumpănă care se găseau la câteva răspântii din sat).

Acolo unde caloianul era lăsat să plutească pe o apă curgătoare, se credea că nu este bine ca el să se oprească, ci trebuia să plutească întruna, altfel ritualul îşi pierdea efectul.

Textul era următorul :

,,Ene, Ene Caloiene, deschide portiţele
Să mai dea ploiţele
De când ploaia n-a mai dat
Tot pamântul s-a uscat
Şi în două s-a crăpat
De când ploaia n-a mai dat
Grâuleţul s-a uscat
Mergi Ene cu florile
Du-te cu cheiţele
Si descuie ploile

Tot în comuna Găujani , în anul 1994 mi-a povestit Trandafir Elisabeta, care a decedat, că ,,*Ene Zgarloiene" nu era făcut din pământ , ci era confecţionat ca o păpuşă din sulul de la războiul de ţesut. Acest sul era îmbrăcat cu cămaşă, fote şi batic, de către 2-3 fetiţe, mergeau pe la casele oamenilor cu el şi cântau acelaşi cântec pe care l-am scris mai sus. La casele oamenilor erau stropite cu apă pe picioare.*

Inf. Marina Tănase, 104 ani

Tot când nu ploua, copiii făceau o păpuşă din pământ pe care o aruncau pe gârlă sau la fântânile din răspântii "ne zicea mama să-l facem pe Ene Zgârloiene."

Tradiţii de Sf.Mărie

De Sfântă Mărie pe 15 august, se făcea hram la biserică, participa cu mâncare şi băutură toată lumea din sat. După slujbă, toată lumea mergea la masă, se mânca ciorbă de peşte şi peşte prăjit.

Tradiţii de Sf.Dumitru

În Ziua de Sf. Dumitru oamenii mergeau la cioban pentru a-şi lua oile acasă pentru iernat. Ei mergeau acolo cu o sticlă de vin "iar ciobanu ne aştepta cu pastramă de oaie", ne întâlneam acolo 10-15 bărbaţi, era prilej de petrecere mare.

Tradiţii de Sf.Andrei

De Sf. Andrei se pune grâu la încolţit pentru toţi copii din casă şi se ţine până la Bobotează, atunci când se dă la animale să mănânce.

Obiceiurile de iarnă

Moş Ajunul sau Bobârnacii

În Ajunul Crăciunului, copiii merg după Bobârnaci cu Mos Ajunu`(numai 2 sau 3). Ei colindă din casă în casă vestind apropierea Crăciunului.

Începând cu seara de 23 spre 24 decembrie, pe uliţele satului răsună glasul micilor colindători. Constituiţi în cete de 3-4 membri, cu vârste cuprinse între 3-10 ani, cu traista după gât, cu bâta în mână şi cu căciula pe urechi, copii merg din casă in casă şi strigă la fereastra luminată:

,,Primiţi, bobârnacii ?"

Dacă gazda răspunde :*,,Da, primim!"* ei încep şi cântă *:*

"Bună seara la Ajun, că mâine e Moş Crăciun."

Ne daţi, ne daţi, ori nu ne daţi
Numai___(numărul membrilor din ceată)

După acest colind al copiilor, gazda iese cu un coşuleţ şi le oferă copiilor covrigi, nuci şi mere. Cu două decenii în urmă, gazda oferea copiilor „bobârnaci" şi nuci.
Aceşti „bobârnaci" erau colăcei făcuţi din cocă (făină, aluat, apă), care se coceau în cuptor atunci seara şi se împărţeau calzi. Colindatul copiilor se face până la orele 21-22.

Cu 35-40 de ani în urmă , colindatul copiilor avea loc şi dimineaţa în ziua de Ajunul Crăciunului: „*se colinda în zori"* adică pe la 5-6 dimineaţa.
La Găujani în această seară de 24 decembrie, după colindatul copiilor, foarte bine reprezentat a fost colindatul propriu-zis al adulţilor, obicei ce nu se mai practică. Mergeau la colindat bărbaţii mai în vârstă: Florea Petcu, Ion Aiţă, Lae, Brezaie şi mai erau şi alţii "*cu aceşti colindători m-am pomenit de copilă dar acum nu mai ştiu ce cântau*".

Aici a fost un număr foarte mare de colinde. *Din cercetările mele, făcute în anul 1996 ca şi referent la Centrul de Conservare Giurgiu, am aflat că aici, repertoriul colindelor a fost foarte bogat, au fost un număr de 52 colinde, din care am putut culege circa 30. Aceste culegeri au fost publicate de Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Giurgiu în anul 2009, în lucrarea „Colinde Vlăscene" (inf. Cornelia Enache).*

Informatorul nostru ne spune : „*era o frumuseţe în noaptea de bobârnaci, colindătorii se întâlneau în centrul satului, se făceau cetele, cântau colindul „La mijloc de sat / cetele se-mpart*", *împărţeau satul şi de acolo plecau să colinde toată noaptea".* Aceste colinde erau de mai multe feluri: colinde la geam, colinde la uşă, colinde pentru casă cu mulţi copii, colinde pentru văduvi sau neînsuraţi, colinde pentru dispăruţi sau singuri, colinde pentru preot, colinde pentru fată, colinde pentru băiat. Dintre aceste colinde amintim :„Ferice, ferice", „Cam din susul, cam din josul", „M-a trimis Sf. Maria", „La lină fântână". Colindătorii „erau cinstiţi" cu vin , ţuică, cozonac, bobârnaci.
Acest colindat al adulţilor nu se mai practică, nu i-au mai lăsat comuniştii să cânte.

În ziua de 24 decembrie, în Ajunul Crăciunului „*femeile nu-şi mai văd capul de treabă*". Ele pregătesc colăcei pentru a merge în ziua de Crăciun la cimitir la mormintele familiei şi pregătesc şi bucatele pentru ziua de Crăciun. Se fac sărmăluţe în foi de varză murată, ciorbă din carne de porc (acrită cu zeamă de varză), cârnaţi preparaţi în casă, caltaboş. Nu am menţionat faptul că locuitorii comunei noastre încep a-şi tăia porcii, începând cu data de 20 decembrie „*de Ignat"*. Din această zi când se taie porcul, *gospodarii noştrii încep să-şi prepare toate produsele necesare gospodăriei, pentru sărbătorile de iarnă*". Se fac cârnaţi, tobă, caltaboş, slănină (şuncă). În multe gospodării se mai păstrează şi astăzi obiceiul ca o parte din produsele de la porc „*să se topească*" adică se scoate carne de pe pulpa porcului, muşchi, coastă, se pun şi cârnaţi şi se fierb acolo în ceaun unde se topeşte untura, cam 30 de minute, se aşează în vase speciale pentru acest lucru *(garniţe*), după care se pune untura topită şi se ţin acolo până primăvara, când se scot şi se prepară mâncare, sau se încălzesc şi se consumă aşa.

În ziua de Crăciun, femeile „*merg la cimitir pentru a-şi tămâia morţii*". Acum 10 ani, ele mergeau la cimitir la ora 3-4 dimineaţa, acum merg în jur de ora 6 dimineaţa. Îşi pregătesc coşurile de seara şi dimineaţa „*merg cu coşniţa şi oala cu tămâie şi jăratec aprins*". În coşuri pun din toate bunătăţile pe care le-au pregătit: colăcei, cozonac, carne prăjită, cârnaţi, mere, covrigi, nuci, şorici. După ce împart cele avute în *coşniţă* şi după ce ard lumânările la mormintele respective, pleacă acasă. Femeile care nu merg la cimitir„*împărţesc acasă*" adică pregătesc tot produsele menţionate mai sus şi merg la vecini, rude, părinţi.

După ce se termină cu „împărţitul”, în jurul orei 10 se pregăteşte masa de Crăciun.
În general în ziua de Crăciun, vin şi copii care sunt plecaţi din localitate pentru a-şi petrece această sfântă sărbătoare acasă la părinţi. După ora 10 în curţile oamenilor se aude „*Primiţi cu steaua* ?” (aceasta este formula pentru fiecare obicei, nu se cântă până când gazda nu răspunde afirmativ). Sunt cete de 2-3 membri cu vârste între 7-14 ani care colindă casele.

Steaua

Și astăzi, ca acum mulți ani, Steaua a rămas neschimbată, copii colindând cu o formă de stea foarte frumos împodobită cu mărgele, cu icoana Maicii Domnului și cu beteală, vestind Nașterea Domnului:

”Steaua sus răsare,
Ca o taină mare,
Steaua strălucește
Și lumii vestește…”

In schimbul urarilor, acestia primeau colaci, mere, dar şi bani.

Sorcova

Se practică în ziua de Anul Nou și reprezintă o urare de bine prin care fetițele merg cu sorcova la persoanele în vârstă urându-le:

”Sorcova vesela
Să trăiți, să înfloriți,
Ca un măr, ca un păr,
Ca un fir de trandafir,
Tare ca piatra, iute ca săgeata,
Tare ca fierul, iute ca oțelul,
La Anul și La mulți ani!”

Boboteaza

De Bobotează toată lumea merge la biserică pentru slujbă, apoi alaiul din biserică merge pe marginea gârlei sau la o fântână pentru slujba de Bobotează. Aici se pregătesc vase cu apă, iar preoții sfințesc această apă, numită aghiazmă. După ce se face aghiazma, se botează și animalele de muncă și apoi oamenii. Se botezau întâi măgarii, apoi caii. Tot atunci, de Bobotează, se fac și întreceri între tinerii care vin cu caii la botezat. Când preotul bagă crucile în apă, un bărbat care are puşcă trage două focuri în sus ca să împuşte boboteaza (adică să plesnească gerul bobotezei). Lumea ia aghiasmă, paie pentru a le pune în cuiburile găinilor să stea cloşti. Şi în ziua de Sf. Ion stropeau cu aghiasma adusă de la biserică, păsările, animalele şi casa, iar dimineaţa se închinau pe nemâncate şi beau de trei ori din aghiasmă.
De Bobotează, tata împodobea boii cu crenguțe de busuioc și ciucuri roșii și mergeam la fântâna mare unde preotul sfințea apa. După slujbă, părintele boteza oamenii, apoi fiecare animal în parte. Botezând animalele, credeam că vor fi ferite de boli şi binecuvântate de Dumnezeu. Mama lua paiele de pe jos și le punea în cuibul păsărilor să aibă spor de ouă și de pui. Aghiazma de Bobotează o beam noi după ce ne închinam și stropeam casa și curtea.

Iordănitul

Iordănitul este o tradiție veche specifică sărbătorii Sfântului Ioan și Bobotezei. În ziua de Bobotează, cete de flăcăi mergeau cu busuioc și aghiazmă, dis de dimineață și stropeau în primul rând pe cei ce purtau numele de Ion, dar și pe tinere fete nemăritate.

Inf. Maria Bane, 84 ani

Iordănitul - se iordănesc cei cu numele de Ion, Ioana şi cei cu numele de Iordan-Iordana. După ce se iordăneau încingeau o petrecere, fetele şi băieţii mergeau la bal iar cei în vârstă petreceau acasă.

Inf. Scutelnicu Floarea, 72 de ani

În noaptea de Bobotează, un grup de tineri merge la fiecare casă unde se află cineva cu numele de Ion, Ionela, etc, cu o găleată de apă și busuioc. Sărbătoriții erau botezați și le cânta: ”Ieși, Ioane afară, al Iordănit!”.

Inf. Dumitru Anghel, 90 ani

Iordănitul se practica de Sf. Ion : mergeau băieţii la o fântână mare, scoteau o găleată de apă şi plecau în sat la fete, intrau în casă peste ele. Ele se sculau din pat despletite la păr, iar băieţii le stropeau cu apă cu busuioc. Unii băieţi mai răi le aruncau cu ţărână în cap, după care le scoateau afară, le duceau la fântână şi le turnau apă rece în cap.

Inf. Voicu Marin, 86 de ani

Capra

Acest obicei se mai practică, încă, de la Crăciun până la Sf. Vasile - Anul Nou, rolul Caprei fiind jucat de un tânăr costumat în capră. Capra mai este însoțită de trei băieți având pe cojoace hârtii colorate lipite cu clei sau cocă. Ei colindă pe la casele unde sunt primiți, iar după ce joacă și cântă, gazdele îi invită în casă și îi servesc cu cozonac și vin. Această datină este o piesă de teatru popular, întâlnită din timpurile cele mai vechi. Ceata este constituită din 4-5 tineri care au următoarele roluri: cioban, capră , jidan, Stan de la Vârtoape, instrumentist, fluier şi tobă. Capra este jucată de un tânăr, bun dansator, care are o costumaţie pentru acest rol (o mască specială). Capra joacă după fluier, iar la terminare se apropie de mese, unde sunt membrii familiei, acolo începând să vornicească, joacă cu stăpâna casei, cu fetele care sunt în casă, apoi urează sărbători fericite şi pleacă la altă casă.

Iată textul :

Ciobanul

Bună seara la dumneavoastră
Să nu râdeţi de capra noastră
Că asta e capră căprească
Care ştie să vorbească
Şi când vorbeşte clămpăneşte
De zici „Doamne fereşte”
Şi vorbeşte ca din oală
De zici că e marghioală
Dar vă rog s-o ascultaţi
Şi câte –un gologan să-i daţi
Că de n-ar fi ea sărmana
N-ar mai da sare , la capre şi la mioare
O căpriţă şi-un cioban
Vin în fiecare an
Să vă spună „La mulţi ani”

Jidanul - *Bună seara măi ciobane*

Ciobanul – *Bună seara, măi jidane*
Ce vânt te-aduce pe la mine?

Jidanul – *Am auzit că ai o capră de vânzare*

Ciobanul – *Da , e naltă, e voinică*
Dar când îi vin dracii,

Se caţără, de zici că e o pisică

Jidanul - *Da, de lapte, are lapte ?*

Ciobanul – *Da are cât îşi albesc copiii dumicatul*
Albi-iar , ochii cui mi-a dat-o

În acest moment capra cade jos nemişcată

Ciobanul - *Bă netrebnicule, bă neisprăvitule*
Mi-ai deochiat capra

Jidanul – *Lasă, bre că de- aici nu prea departe*
Ştiu un om în sat
Care e meşter la descântat

Toţi – *Hai, nea Stane vino-ncoace*
Că ne moare căprița

Stan – *Bună seara , măi băieţi*
Ce s-a ntâmplat la voi ?

Ciobanul – *Uite bre, a venit să cumpere capra*
şi mi-a deochiat-o , uite-o lungită jos.

Stan –*Lasă că o facem noi bine*

Se pune în genunchi, face semnul crucii de trei ori şi începe şi-i descântă :

- Să-i descânte moşul cu lingura
Cu lingura şi custura
Să-i ia Dumnezeu ochii şi gura
Să rămână scăfârlie
Să cânte ca o ciocârlie
Şi acum daţi –i bani la capră
Să vedeţi ce frumos joacă.

Capra se ridică , începe să joace cu cei din casă după care pleacă.

Plugușorul copiilor

În seara de Anul Nou, după ora 18, cete de băieţi colindă casele cu un colind agrar. Este una din datinile cele mai vechi şi mai frumoase care s-a păstrat până în zilele noastre. În pocnet de bici, în sunet de talangă sau clopoţei, colindătorii îşi deapănă urarea îndemnându-şi amicii cu refrenul:

"*Ia mânaţi din bice măi*
Şi sunaţi din zurgălăi
Hăi, hăi !"

Plugușorul

Acest obicei se face pe 1-2 ianuarie. Se colindă acum cu tractorul (înainte se colinda cu boii) semnificând un an nou, plin de belșug pentru țărani. Erau înainte 10-12 băieți tineri, unul era urător, altul semănător, unul era cu plugul cu boi iar ceilalți aveau bice mari și se întreceau între ei care pocnesc mai bine și mai tare. Era o mândrie pentru cine făcea parte din Plugușor.

Și atunci, ca și acum, erau și sunt încă frumos îmbrăcați, cu cămăși cusute, cu brâie și căciuli negre. De Pluguşor se strângeau 6-7 băieţi cu biciuri care pocneau, cu doi brazi care se puneau la jugul boilor. Boii erau vopsiţi pe frunte, pe spinare, cu vopsea roşie iar la jugul boilor puneau ţăcălii, care de fiecare dată când se mişcau boii ele sunau. Bradul era împodobit cu hârtii colorate, iar pe o hârtia mare care era prinsă de jugul boilor se scria *"Bine ai venit An Nou!".* Se intra la oameni în curte şi se trăgea o brazdă, iar semănătorul arunca cu o mână de grâu amestecat cu porumb, orz şi se arunca prin casă pe brazdă.

Pluguşorul adulţilor

Acesta este pluguşorul cetei de adulţi, practicat în zilele de 1-2 ianuarie. Obiceiul este încă păstrat de ceata de colindători cu vârste cuprinse între 18-30 de ani. Din recuzita acestui obicei practicat de o ceată de colindători, alcătuită din 7-8 bărbaţi, fac parte doi boi împodobiţi cu panglici colorate, plugul, urătorul, semănătorul.

Obiceiul se păstrează , însă de câţiva ani, nu mai are farmecul de altă dată pentru că în comună nu mai are nimeni aceste animale, şi în locul boilor, ceata umblă cu un tractor cu plug. Ei colindă toate satele comunei în aceste zile, urând şi semănând la fiecare casă. Este singurul obicei unde se mai poartă costumul popular. Vorbind despre aratul pământului cu 12 boi, despre semănatul grâului, seceratul şi măcinatul, cât şi despre frumoasa morăriţă, pluguşorul care cuprinde în sine atâta poezie, fiind datina românească care zugrăveşte în culori deprinderea principală a poporului român. Românul ară şi seamănă chiar din toiul iernii, ară înspre seară şi seamănă în dimineaţa de Anul nou.

Pluguşorul

cules de la Vişana Marian, 38ani

Aho, aho copii şi fraţi
Staţi puţin şi nu mânaţi
Lângă boi v-alăturaţi
Şi cuvântul mi-ascultaţi
S-a sculat mai an bădica Traian
Şi-a încălecat pe-un cal
Cu nume de graur , cu şeaua de aur,
cu frâu de mătase
Împletit în şase cât viţa de groasă
El în scări s-a ridicat
Peste câmpuri s-a uitat
Să-şi aleagă loc curat
De arat şi semănat
Câmpul neted l-a arat,
In lungiş şi-n curmeziş
S-a apucat într-o joi
Cu-un plug cu 12 boi
Boi ,bourei în coadă codălbei
şi-n frunte ţintăţei
Ia mai mânaţi măi flăcăi
Şi pocniţi din bice ,măi
Hăi , Hăi..
Ziua toată a lucrat
Brazdă neagră a răsturnat
Şi prin brazdă a semănat
Grâu mărunt şi grâu de vară
Deie Domnul să răsară
La luna la săptămâna
Îşi umplea cu apă mâna
Şi se duse ca să vadă

De i-a dat Dumnezeu roadă.
Era-n spic ca vrabia
Şi în pai ca trestia
Ia mai mânaţi măi flăcăi
Şi sunaţi din zurgălăi
Hăi, hăi..
De urat am mai ura
Dar ne e că s-o însera
Că suntem din Găujani
Unde sunt fete nebune
Şi aruncă cu alune
Şi ne-ncurcă cărările
Tot cu dezmierdările
La anul şi La mulţi ani

Inf. Floarea Pietroşăneanu

Vasilca

Acest obicei îl practică țiganii, in noaptea de Anul Nou, SIVA. Se pune o căpățână de porc pe o tavă, se împodobește cu pânză albă cu mărgele, cercei, flori și beteală din hartie creponată. ”*Când eram eu tânăr, cu Siva venea Ion Candoi cu cei din neamul lui Ghiban, i-am pomenit de copil şi mai vin şi în ziua de astăzi. Erau câte 4-5 persoane în ceată, cu vârste cuprinse între 18-60 de ani şi erau rude între ei.*”

„La noi în sat erau mai multe cete care umblau cu Vasilca (Ion Candoi decedat, Oprea Marin), numai ţiganii umblau cu Vasilca’’. Ca orice colind şi Vasilca este tot cântat. Menţionez faptul că la noi în sat este cântat vocal, nu este acompaniat de instrument (vioară, acordeon). Am stat de vorbă cu Gheorghe Paul, în vârstă de 56 ani, care este şeful cetei şi care ne spune: *,,eu am învăţat Siva de la tatăl meu şi de la mine au învăţat şi cei trei băieţi ai mei. Am învăţat să cânt la 3-4 ani , pentru că la noi în casă se făceau repetiţiile, tata zicea ,,că trebuie să cântăm frumos să nu râdă românii de noi’’.*

Textul de Vasilca :

Ce mi-e-n cer şi pe pământ
Ce mi-e-n cer şi pe pământ
Mi-este –o dalbă mănăstire
Dar în ea cine-mi şede
Dar în ea cine-mi şede
Şade Maica Precista
Şi-mi judecă pe Siva
Silcoilo, vasilcoilo
Silcoilo, vasilcoilo
Ce mi-eşti grasă şi frumoasă
Ce mi-eşti grasă şi frumoasă
Stătu-şi maică mă-ntrebaşi
Stătu-şi maică mă-ntrebaşi
Adevăru ‘ spune-laşi
Adevăru’ spune-laşi
Iată vremea se-ncălziră
Sus la munte m-am suit
Jos la baltă –am coborât
Jos la baltă-am coborât
Apă rece am băut
După mine se luară
După mine se luară
Rumânii cu securile
Ţiganii cu arcuşele
Ajunse de o străpunse
Pune paie de-o pârliră
Şi puse-ră de-o împărţiră
Luară rumânii slănina
Şi ţiganii căpăţâna
Şi ţiganii căpăţâna
Văzu-ră că se-nşelară
Văzu-ră că se-nşelară
Cercelatu, mărgelatu cu cercei şi papiţele
Cu frumoasele mărgele
Cu frumoasele mărgele
Cu aur şi cu argint
Cu aur şi cu argint
C’ aşa noi am pomenit
Am pomenit din bătrâni

Obiceiul la români
Am adus-o în această casă
S-o cinstim cu dumneavoastră
Pe Vasilca s-o cinstiţi cu vin
Dar să dăruiţi cu aur şi cu argint
C' aşa noi am pomenit
Cei din casă să trăiască
Şi afară să-nflorească
La anul şi la mulţi ani !

Boboteaza

În ziua de 6 ianuarie, după ce locuitorii satului merg la biserică, în jurul orei 11.00 ies din biserică cu tot alaiul, însoţiţi de preoţi şi merg la o fântână din sat. De obicei se merge la aceeşi fântână veche, care este situată la o răscruce de drumuri. Acolo, tot alaiul de la biserică, este aşteptat de majoritatea cetăţenilor din sat, care au venit cu vase speciale pentru a-şi lua „*aiazmă*". Femeile mai în vârstă pun acolo pe mese, pe lângă găletuşele lor şi paie de grâu. Stând de vorbă cu Bujoreanu Stana în vârstă de 68 de ani mi-a spus că „*fiecare îşi ia câteva paie , pe care le pune în coşurile găinilor, ca să aibă noroc să scoată pui*".

După sfinţirea apei, preoţii botează măgarii şi caii. Tinerii flăcăi îşi scot caii şi măgarii din grajduri, îi aranjează cu ciucuri şi funde şi vin la „Bobotează". După ce sunt botezaţi, ei se încură pe uliţele satului.

Ajunşi acasă cu „aiazma" , locuitorii comunei noastre o pun la loc curat (de obicei pe o măsuţă undeva afară), după care servesc masa cu bucate alese.

Informatoarea noastră, Bujoreanu Stana afirmă că : „*ziua de Bobotează este ca şi ziua de Crăciun, este o sărbătoare foarte importantă*".

În dimineaţa de Sfântul Ion, toţi membrii unei gospodării, după ce se spală pe faţă cu apă rece, se întorc către răsărit, se închină şi beau de trei ori din cănuţa cu „aiazmă" , după care gospodarul casei merge şi botează (cu un mănunchi de busuioc) toate animalele şi păsările casei. Localnicii spun că aşa este bine pentru ca întreaga gospodărie să fie ferită de „*rele şi boli*". Un alt obicei practicat în ajunul Bobotezei de fetele mari de măritat, este acela de a-şi pune busuioc sub pernă (crenguţa de busuioc este dăruită de preot când merge cu botezul caselor, înainte de Bobotează). Rolul busuiocului pus sub pernă este de a-şi visa ursitul. Dimineaţa când se trezesc sunt întrebate de mame sau bunici „ce ai visat ?". După ce fata le spune, încep să interpreteze visul. În noaptea de Bobotează, după 12 noaptea pe uliţele satului se auzea :

„*Sfinte de la Răsărit*
Ieşi afar' la Iordănit
Că umblăm şi colindăm
Şi pe Domnul căutăm"

Este vorba de un obicei foarte vechi , care din păcate de 5-6 ani nu se mai păstrează şi anume „Iodănitul". Ceata „Iordanului" era constituită din 3-4 băieţi tineri care aveau în recuzită o

găletuşă cu aiazmă şi un mănunchi de busuioc. Ei mergeau şi colindau din casă în casă pe toţi cei ce pirtau numele de Ion sau Ioana. Se întâmpla ca acolo unde erau fete mari de măritat, ele să nu iasă din casă, dar de multe ori prin şiretlic, le scoteau din casă şi le duceau mai cu voie, mai fără voie, la fântână, le „iordăneau" turnându-le pe cap câteva găleţi cu apă. Botezătorii erau răsplătiţi cu bani aruncaţi în găletuşa lor.

Șezătorile și clăcile în comuna Găujani

Clăcile să făceau iarna când femeile îndrugau (torceau) lâna. Se adunau mai multe în casa celei care organiza claca și în timp ce torceau, cântau și se veseleau, spuneau glume, povesteau pomenind de bătrânii lor, amintindu-și din vremuri trecute. Gazda pregătea de mâncare, iar la sfârșit planificau următoarea clacă la o altă femeie.

Inf. Maria Bane, 84 de ani

Clăcile se făceau iarna. Începeau după Sf. Andrei, pe 30 noiembrie și se terminau la Lăsatul Secului. Se făceau pe vecinătăți, grade de rudenie sau vecini. Gospodina care făcea clacă invita 15-20 de femei și acestea ajutau la torsul lânii, a bumbacului și a cusutului de petice pentru preșuri. De multe ori femeile veneau și cu fetele mai mari de 6-7 ani. La terminare, gazda servea invitatele cu mâncare (scovergi, murături, floricele, plăcintă). La clacă vorbeau despre sat, povesteau din familia fiecăruia, spuneau proverbe, zicători, etc.

Inf. Dumitru Anghel, 90 de ani

De multe ori, noi, femeile, făceam sindicat, care era un fel de clacă mai mică, erau 7-8 femei, în special, câteva vecine. Dacă eu spuneam că bag războiul și nu aveam bumbacul pregătit, atunci chemam vecinele să mă ajute (m-a ajutat și soțul meu la scosul sâmburilor de la bumbac), după aceea îl dădeam prin arcuș, îl făceam fir și spoi îl făceam jurubițe (30 de fire era o jurubiță, adică un scul). O femeie era obligată, dacă venea la sindicat, să facă cel puțin 10 jurubițe. După ce acest bumbac era făcut fir, se făcea scrobeală (adică apret: apă fiartă cu făină). După ce se uscau, le vopseam: se fierbeau frunze de gutui cu apă (ieșea culoarea crem închis) sau se vopsea cu flori de tei. La clăci se strângeau mai multe femei, acolo se lucra mai mult, se fierbeau boabe, se făceau scovergi, murături, fasole bătută și se bea vin. Clăcile se

făceau mai mult iarna. Femeile care aveau fete de măritat şi vroiau să le facă zestre, strângeau câteva femei şi se apucau de lucru, dar ele veneau însoţite de bărbaţi. Femeile îndrugau lână, in, cânepă iar bărbaţii curăţau porumb. După ce se termina lucrul, mâncau şi beau, făceau un fel de petrecere: cântau, jucau, spuneau proverbe şi zicători. La clăci se făceau boabe fierte, scovergi şi fasole bătută.

Inf. Scutelnicu Floarea, 72 de ani

Am participat la clăci şi şezători în care se strângeau câte douăzeci de femei şi bărbaţi. Bărbaţii curăţau porumb, iar femeile îndrugau lână, după care mâncau, beau, cântau, jucau, spuneau poveşti, amintiri. Clăcile se făceau când lumea avea animale multe, toată îmbrăcămintea era făcută de femei în casă. La clăci se duceau şi la făcutul caselor, la bătutul porumbului din pătul.

Inf. Voicu Marin, 86 de ani

Hora din Găujani și cântecele bătrânilor satului

Îmbrăcate în cele mai frumoase costume populare, cu flori la basma, tinerele mergeau în mijlocul satului unde se organiza hora. Flăcăii, și ei în cete, invitau la joc fetele pe care le curtau. Mai târziu veneau bătrânii supraveghindu-și fetele cu atenție și împăcând băieții care se mai certau pe câte una. Hora era un bun prilej de tocmire a lăutarilor pentru următoarele nunți.

Cântece se cântau la clăci de către femeile mai îndrăznețe și mai șugubețe, întreținând astfel atmosfera veselă. Și tinerii care plecau în armată își plângeau dorul, tot sub formă de cântece, de cătănie.

Inf. Maria Bane, 84 de ani

Hora satului era un prilej de petrecere a sătenilor. Acolo se întâlneau fetele mari care vroiau să se căsătorească. La horă participau cetățeni de toate vârstele. Lăutarii erau din Găujani, Pietroșani sau Malu. Hora satului începea de Florii și se termina la Sfântul Dumitru. Fetele îmbrăcau cele mai frumoase costume pe care începeau să le coasă din iarnă ca să le termine până în primăvară, când începea hora satului.

Cântecele se cântau cu ocazia chefurilor sau de ziua sfinților, fiecăruia în parte dar și la hora satului, care era organizată. Se cântau în sat cântece bătrânești, mai ales la nunți. ”*Când pleca cineva în armată, ne strângeam la cel care pleca vreo 10-15 băieți, câteodată și fete, și acolo se chefuia și se cântau cântece de cătănie și multe cântece patriotice*”.

Inf. Dumitru Anghel, 90 de ani

La hora satului veneau toți tinerii din sat, căsătoriți și necăsătoriți, cât și cei mai în vârstă. Fetele care erau de măritat veneau cu mamele lor să vadă cu cine dansează și ce băiat îi lua batista (batista era furată de flăcăul care dorea să ia fata respectivă, iar pentru a-i înapoia batista ea trebuia să stea să fie sărutată). Când mergeam eu la horă, lăutarii erau din Găujani: Gogu Gărăgău la țambal sau acordeon și Badea Petre (Petre al Didi) la vioară. Hora începea duminică, după-amiază, și se termina când se însera (fetelor nu le permiteau părinții să

înnopteze în sat). După ce nu s-a mai ținut hora satului acolo, în centrul satului (unde este dispensarul acum) tot era prilej de distracție. Hora se făcea în mai multe locuri din sat, noi ne strângeam cu toate rudele și vecinii și tot chefuiam.

După ce au dispărut și aceste hore, începuse în sat să se organizeze baluri. Se organizau la Căminul Cultural (care era unde este acum Primăria). Erau acolo două săli și ne duceam fiecare cu păsări fripte și vin și chefuiam până dimineața. De multe ori într-o sală se strângeau cei mai tineri și în cealaltă cei mai în vârstă. Pe la mijlocul petrecerii ne amestecam cu toții și petreceam împreună.

inf. Bunea Georgeta 86 ani

Cântecele bătrâneşti se cântau la petreceri, la clacă, la sideancă; cânta Dinica lui Marin Mocanu. Hora Satului era o manifestare de sărbătoare, dar şi ca o zi de distracţie pentru oameni după o săptămână de muncă. La horă participa tot satul, tineri şi bătrâni, jucau jocuri specifice zonei: hora, sârba, ţigănească, ylata, brâul, fedeleşul, cârligul, zvâcu. Manifestarea începea la ora două după amiază şi ţinea până la aprinderea lămpilor, atunci fetele de maritat trebuiau să plece acasă.

Inf. Scutelnicu Floarea, 72 de ani

Hora satului se facea de Paşti, se arvuneau dinainte lăutari de la Pietroşani care cântau hore, sârbe, zvâcu, rogojina. Hora satului se făcea pe locul ăla "unde este acum dispensaru". După colectivizare în 1962, când am băgat pământu şi animalele la CAP, trebuia să ne ducem acolo la muncă şi nu mai aveam timp de hora satului.

Inf. Voicu Marin, 86 de ani

Mâncare tradițională Pietrișu

Primăvara timpurie, după ploaie, femeile mergeau la pădure să adune urzici și ciuperci. Cât timp adunau urzici, ele cântau; nu exista un repertoriu anume, fiecare cânta ce știa. Erau tinere femei care cântau de răsuna pădurea, cântece știute de la mame sau bunici, doine de jale sau cântece de dragoste.

Urzicile

După ce veneau acasă, alegeau urzicile (numai frunzele din vârf), le spălau bine în 3-4 ape reci după care le puneau la fiert în ceaunul care se afla deja pus pe „pilostrei". Se fierbeau 20-30 minute în funcție de „cât de iute era focul sub ceaun". După ce se fierbeau bine, se scoteau, se scurgeau de apă și se puneau într-o strachină peste care se punea o lingură de făină sau mălai, se frecau bine cu lingura de lemn timp de 5-6 minute. După ce „erau gata" (adică frecate bine), se punea pe foc o cratiță (tot de aluminiu ca și ceaunul) în care se turnau câteva picături de unsoare, se amestecau bine timp de 4-5 minute, apoi se turna puțină zeamă de la urzicile fierte, se fierbeau încă 10-15 minute (pentru a arăta ca o ciulama), iar la sfârșit se adăuga usturoi pisat și sare. Se serveau cu mămăligă caldă.

Ciupercile

În multe gospodării din satul Pietrișu, ciupercile, după ce sunt aduse de la pădure sau din alte locuri curate (livezi, locuri umbroase unde a fost depozitat bălegarul de la animale), se spală și se pun pe o tablă curată, așezată pe pilostrei, se țin 10 minute și sunt gata fripte. Multe gospodine fac ciulama de ciuperci. Ciupercile se fierb bine după care sunt scoase din apă. Se pune grăsime în cratiță, se pun 2-3 linguri de făină, se amestecă bine (să nu se facă cocoloașe) și se pune câte puțină apă în care au fiert ciupercile. Se servesc cu mămăligă.

Scoicile

Vara, pe arșița cea mare, localnicii din Pietrișu merg la Dunăre sau la canal (canalul de irigație cu apă din Dunăre) și prind scoici. "Vara când este căldura cea mare, cu mic cu mare ne urcăm în căruță și mergem la Dunăre. Acolo ne răcorim cu toții și prindem și scoici. Se văd în apă, le prindem cu mâna". După ce sunt aduse acasă, se spală bine și se pun într-un ceaun mare și se fierb până se desprind din carapace. Se scot din apă, se desprind din coajă, după care se fierb iar 1-2 ore (depinde cât sunt de mari). Se servesc cu mujdei de usturoi, mămăligă sau pâine.

Chifteluțe din scoici

Se fierb scoicile apoi se dau prin maşina de tocat, se adaugă putin miez de pâine înmuiat în apă, usturoi, mărar verde şi un ou. Din aceasta compoziţie se fac chifteluţele, se dau prin făină şi se prăjesc în grăsime. La fel se prepară şi melcii. Aceştia se adună după o ploaie abundentă, în locurile cu vegetaţie mare.

Pestele

„Peştele este mancarea de bază la noi".... „la noi la rudari, toata lumea prinde peşte, femei şi bărbaţi şi copiii de la 6-7 ani în sus. Mergem aici la noi la gârlă. Dacă este o vara călduroasă, după 15 iunie încolo, prindem peştele cu mâna"... „făceam caramidă şi mama zicea că se duce ea să prindă o mână de peşte, să facă mâncare pentru toţi". După ce venea cu peştele „îl curaţa şi îl spala în 4-5 ape să fie alb, frumos şi îi dădea un praf de sare". Afară la ceaun fierbea apa cu ceapă, 2-3 roşii tăiate mărunt şi borş (făcut în casa din tărâţe de grâu şi mălai), după care se punea peştele câteva minute. Se punea apoi leuştean şi ou bătut bine după ce era ciorba gata… „noi eram mulţi în casă, eram şi 12-13 şi mâncam pe rând. Punea mama masa cu 3 picioare şi ne strângeam toţi pe lângă ea. Răsturna mămaliga direct pe masă şi la urmă punea ciorba în străchini şi mâncam cu toţii. Şi acum tot aşa facem...peştele este mâncarea noastră de bază."

Tot informatorul nostru ne spune ca „de când se topeşte zăpada şi dă colţul ierbii, noi nu ne ştim de mâncare, mergem după urzici, ştevie, ciuperci, melci şi peşte pe care îl prindem până toamna când se răceşte apa. Noi nici pâine nu cumpărăm, ardem cuptorul de căramidă şi facem acolo pâine".

Inf. Crăciun Ion, 54 ani / Crăciun Mariana, 52 ani

Rețete și informații despre mâncarea tradițională adunate din comună

Vărzar (chec rudimentar)

1 kg lapte
6 ouă
o cană de zahăr
2 căni de făină

Ouăle se bat împreună până ce devin spumă, apoi se adaugă peste ele laptele încălzit în prealabil, se adaugă zahărul și făina în ploaie, amestecându-se foarte bine. Diferența dintre vărzar și chec este că nu se adaugă nici un fel de afânător (praf de copt sau bicarbonat). Compoziția se toarnă într-o formă rotundă (nu dreptunghiulară) și se dă la foc potrivit circa 30-35 de minute. Se scoate din cuptor și se porționează. Tușa Marioara povestește că înainte se adăugau bucățele mici de varză tocată sau morcovi, de aici și numele de vărzar.

Ciorbă de pește

Înainte de toate se spală foarte bine ceaunul și se pune la foc să fiarbă apa. Se curăță ceapa, morcovii, ardeii și roșiile și se pun în apă adăugându-se sare. Între timp se curăță, se spală și se porționează peștele. Când legumele sunt aproape fierte, se pune peștele adăugându-se leuștean verde și borș făcut în casă. Bunica spune că în momentul în care ochii peștelui s-au albit, peștele este fiert și ciorba este gata.

Mâncare de morcovi

Se toacă mărunt ceapa și morcovii, se pun și se călesc bine, se adaugă bulion și roșii și se lasă să fiarbă cu capacul pus circa 30 de minute. La sfârșit se adaugă pătrunjel tocat.

Inf. Maria Bane, 84 de ani

Mâncare şi reţete specifice localităţii

Scoverzi, sarmale, pui fript, plăcintă cu dovleac, cu mere, fasole, murături, sparanghel, ştevie, ciorbă de peşte. Femeile veneau de la câmp şi se duceau cu plasa la peşte. După ce prindeau peştele veneau acasă să îl cureţe, îl spălau şi imediat puneau de ciorbă şi de saramură. Ciorba de peşte o acreau cu borş făcut în casă din tărâţe şi mălai. Sarmale se faceau la nunţi, botezuri dar şi la Crăciun. Fasolea se face în zilele de miercuri și vineri şi la pomenile pentru morţi.

Inf. Scutelnicu Floarea, 72 de ani

Sarmalele, ciorba de peşte, urzicile, ştevia. Urzicile se fierbeau şi se făceau cu usturoi. Dintotdeauna pâinea a fost făcută în casă, se făcea pâinea în cuptor mare de cărămidă. Se coceau câte 4-5 pâini o dată. De Rusalii se făcea pâsat care era făcut din porumb dat prin râşniţa manuală, după care se cernea cu ciulerul. Rămâneau numai bucăţi mai mari de porumb, după care se punea la înmuiat de duminică seara, dimineaţa se scurgea de apă, se spăla şi se punea la fiert. După 20-30 de minute se puneau în el două linguri de untură, se fierbea în continuare şi se punea o cană de lapte, după care se îndulcea, apoi se punea în străchini şi se împărţea.

Inf. Voicu Marin,86 de ani

Credințe și practici magice la Găujani

Descantec :

”Fugi deochi dintre ochi,
să rămână X curat, luminat,
ca argintul cel curat,
ca steaua din cer,
ca poala Maicii Domnului.
Maica Precistă a făcut o scară de argint
și la ceruri s-a suit,
descântecul să-l dezlege,
cu lopata l-a rănit,
cu lingură l-a mestecat,
să rămână X curat,
luminat, ca argintul cel curat.
De-o fi deocheat de femeie,
să-i crape țâțele, să-i curgă laptele,
să se mire satul de ea
cum s-a mirat ea de X.
Cu vântul ai venit,
cu vântul să te duci,
să rămână X curat,
luminat, ca argintul cel curat.
În numele Tatălui, al Fiului
și al sfântului Duh. Amin.”

Inf. Maria Bane, 84 de ani

Se mai păstrează în conştiinţa oamenilor elemente ale unei gândiri magice (de exemplu: credinţa în existenţa ursitoarelor, a ielelor, a strigoilor etc.) ?

Când eram mai tânără, împreună cu soacra mea și alte femei, plecam să prindem pește cu plasa. Dacă plasa se prindea în alge, femeile își făceau cruce și mătănii rugând ielele să dea drumul plaselor. Când se întorceau noaptea de la clacă sau de la horă și întâlneau o pisică sau câini pe drum, de asemenea își făceau cruce și își scuipau în sân rugându-l pe Dumnezeu să le apere.

Da, când se naște un copil, la trei zile vin ursitoarele. Existența strigoilor, când se merge la tămâiat, la trei zile de la deces. Se pun fuse la cele patru colțuri ale mormântului.

Inf. Anghel Dumitru, 90 de ani

Ursitorile se mai practică la naşterea copiilor, care se face la trei zile, se face o turtă mare, sare, cozonac, găină sau curcan, săpun , prosop şi se împarte moaşei. Înainte femeile năşteau acasă şi în sat era o femeie ce avea voie să moşească. Acest plocon i se dădea ei.

Inf. Voicu Marin, 86 de ani

Existenţa strigoilor este o premoniţie: când mortul e moale, se merge la cimitir şi la mormânt, se înfig 4 fuse să nu se facă mortul strigoi.

Sau dezlegatul mortului la picioare în biserică că dacă cineva uită să îl dezlege iar superstiţia că se face strigoi.

Cât este mortul în casă nu este bine să fie pisică prin preajmă.

Inf. Scurtelnicu Floarea, 72 de ani

Ce practici magice mai sunt încă vii în viaţa oamenilor (de exemplu: descântecul pentru oameni, pentru animale bolnave, vrăji, ghicitul etc.) și când se practică?

Se mai practică descântecul pentru deochi:

”Tatăl Nostru care ești în ceruri… De-o fi deocheată de femeie,

să-i crape călcâiele,
să-i curgă pieptul,
să-i moară pruncul.
De-o fi deocheat de fată mare
să-i cadă coadele,
să râdă surații,
să-i vază pacatili.
De-o fi deocheat de copil,
”fugi deochi dintre ochi
din faţa obrazului,
din vârful nasului
pe X să curăţească,
să rămână Cosmina curată,
luminată ca roua din crânc,
ca maica Precista cu leacul
Simona cu vorbele,
să te duci unde cocoşul nu cântă,
pisică nu miorlăie,
acolo ţi-e locul,
acolo ţi-e jocul,
te aşteaptă cu mese întinse,
jădii aprinse,
să-i crape călcâiele,
să-i curgă sângele,
cu vântul ai venit,
cu vântul să te duci,
să rămână X curată, luminată,
ca steaua din cer curată.
Tatăl Nostru care ești în ceruri……”

facă-se, risipească-se,
pe Cosmina s-o curăţească,
să rămână Cosmina curată,
luminată ca roua din crâncă,
ca maica Precista ce-a lăsat-o,
de-o fi deochiată de femeie
să se umple ţâţele,
să curgă laptele,
să mire lumea de ea
cum s-a mirat ea de Cosmina,
să rămână Cosmina curată, luminată,
ca roua din crâncă,
ca maica Precista ce a lăsat-o,
leac pe leac şi babii colac”.

Descântece:
- descântecul pentru oameni de deochi, de junghi
- descântecul pentru animale de deochi
- descântecul de frică la copii şi la oameni
- descântecul de plâns la copii (un copil nou născut dacă plânge întruna zicea că are plâns şi mergea cu el la o babă şi îi descânta, stătea cu copilu în răspântie şi număra 9 coşuri de la nouă case şi acolo arunca plânsul)

Nu toată lumea ştia descântecul de frică şi de plâns cât şi descântecul pentru animale. Tănase Aron (decedat) descânta pentru plâns. Anica lui Raiciu (decedată) descânta de frică, Necula lui Petcu (decedată) descânta de junghi şi amigdalidă.

Mai este cunoscută şi utilizată în localitatea dvs. medicina populară (de exemplu: folosirea plantelor medicinale sau alte procedee tradiţionale de vindecare) ?

- Rostopasca – pentu vindecarea bubelor;
- Mătase de porumb – pentru prostată și pentru rinichi;
- Pelinul – pentru infecții, pentru stomac, răni;
- Teiul – pentru calmare;
- Coada de cireşe - pentru rinichi;
- Sunătoare - pentru ficat şi stomac;
- Coada şoricelului - pentru prostată, ceaiul de coada- șoricelului face bine femeilor infertile;

- Usturoiul - pentru viermişori, pentru răceală şi este ca un antibiotic;
- Frunzele de ceapă, nuca, frunzele de gutui, păstăi de roşcove sunt bune pentru tuse;
- Fiertura de ovăz este bună pentru vindecarea pojarului ;
- Florile de păpădie se pun în untură fierbinte și se lasă la macerat 2-3 zile după care se reîncălzește, se strecoară, iar pasta obținută este bună pentru vindecarea rănilor.
- Tutunul cu pâine şi cu zahăr, pâinea amestecată în gură, se punea tutun, iar asta se punea pe o rană cu puroi care scoate tot puroiul.
- Copiilor cu amigdalită li se pun la gât cartofi roșii, stropiți cu spirt, iar celor cu pojar li se pun pe piept o basma roșie stropită cu vin roșu.

Săpunul de casă

Săpunul era fabricat în casa fiecărei gospodine din reziduuri de grăsime animală, strânse ”*când tăiau porcul la Crăciun*” dar și după aceea. Acestea erau puse în vase speciale și peste ele se punea o mână de sare pentru ”a *se ține bine*”, adică a nu se strica. Aceste vase erau păstrate la loc răcoros.

Săpunul se făcea de obicei, în lunile aprilie-mai, când se încălzea vremea afară. Această grăsime era pusă într-un cazan mare (în funcție de cantitate), se punea pe ”pilostrei” (un suport din fier cu trei picioare) și se fierbea împreună cu ”leșia” timp de 2-3 ore, după care se puneau în el frunze de pelin (să miroasă frumos). Leșia era obținută din apă de ploaie și cenușă, pregătită cu o zi înainte. După ce a apărut industrializarea, leșia (obținută din apă de ploaie și cenușă) a fost înlocuită cu soda caustică. Dacă se întâmpla să nu iasă săpunul bun, fie din insuficientă pricepere, fie din cauza leșiei, atunci gospodina era sigură că cineva i-a deocheat săpunul și-i ”administra” pe loc un descântec de deochi (dacă nu știa, chema o bătrână care știa descântecul):

”*Mă dusei pe un răzor,*
În răzor creștea un mărăcine,
În mărăcine se urcase o tugă,
În tugă are ascuns un castravete,
Castravetele a crescut și s-a umflat,
Până ce tuga în patru s-a crăpat,
Crăpa-i-ar ochii cui te-a deocheat,
Ba să-i crape și neamul până la unul,
Ăluia care mi-a deocheat săpunu’.”

După aceea mai punea, ca să fie mai sigură, un pic de leșie, o mână de sare, și-i trecea pe loc săpunului de deochi. Prepararea săpunului se mai păstrează și astăzi în multe gospodării.

Portul popular găujănean

Mai există porturi populare la Găujani?

Da, mai există port popular de sărbătoare, făcut din pânză țesută în război, borangic, bumbac și lână, cu flori, motive geometrice, pomul vieții, strugurele, cucul sau păunul.

În afară de cusături se mai realizează şi broderii?

Da, în termeni populari se numesc bagadele.

Când se mai poartă costumul popular?

La Plugușor și la Căluș, indiferent de vârstă. Opincile călușarilor au dispărut, la fel şi şalvarii. Pe costumele care mai există este cusut ca motiv decorativ important pomul vieţii, iar toate ornamentaţiile sunt in culorile roşu, verde, galben şi negru.

Artă populară

Mulțumim celor care ne-au furnizat prețioasele informații:

Bane Maria
Bujoreanu Stana
Bunea Georgeta
Bunea Ion
Crăciun Ion
Crăciun Mariana
Dumitru Anghel
Pietroșăneanu Florea
Tănase Maria
Voicu Marin
Scutelnicu Floarea

Deasemeni, persoanelor care au participat la realizarea acestui proiect:
Bibliotecar Marcu Venera
Bucătaru Simona,
Dir. prof. Garagau Carmen
Enache Cornelia
Marcu Gicuța
Murgă Pietronela
Scutelnicu Octaviana
Vișana Adriana
Vișana Marian
Pr. Paroh Pop Vasile Florin

Asociația Datini – Educație – Cultură Găujani, președinte Cornelia Enache

Folclor și obiceiuri reînviate la Gostinu

Ca absolvent, acum mai bine de patru decenii, al Facultății de Filologie, constat în ultima vreme cu bucuria și mândria celui care a rămas aici, în lumea sa natală, că folclorul nu a pierit, el își recapătă în lumea satului prestanța de odinioară, că el, folclorul, are puterea să reaprindă focul iubirii de neam și țară.

După 1980, poate chiar mai încoace, am avut părerea că vremurile noi nu mai fac loc tradițiilor și datinilor, că, pe lângă multe lucruri bune, eram îndoctrinați cu noțiunea de folclor nou. Se dorea ca poporul să creeze alte legende și balade, pornind de la tractoare și combine, brigadieri și țărănci activiste. Era bine? Era rău? Situația era jenantă deoarece arunca în derizoriu un domeniu de o inestimabilă valoare a culturii noastre.

Cu toate aceste gânduri și trăiri, crezul ce mi-a călăuzit căutările, întreaga activitate, a fost același cu al neamului meu: că tot ce este românesc nu piere!

Ca profesor ”de cuvinte” (cum îmi place adesea să mă autodefinesc) am îndrumat, am condus aici, în Gostinu, Cercul literar al tinerilor iubitor de frumos, schimbându-i mai apoi numele în Cenaclul literar întrucât, pe lângă ateliere de creație literară, am cules și am valorificat folclor local, am îmbinat astfel versul cu cântecul.

Chiar din primii ani de profesorat am cules cu elevii mei versuri populare, cântece epice trecute în uitare despre Dunăre (aflată la nici un kilometru de localitatea natală), despre transhumanță (tocmai aici coborau ciobanii, ”mocanii”, cu oile la iernat), despre comuniunea omului de la sat cu natura mirifică înconjurătoare.

* Exemplific cu trei din poeziile populare alese.

Copiii veneau în cenaclu și aduceau ”folclor nou” care vorbea de ”prefaceri” ale deceniilor 8 și 9, anume asanarea bălții Gostinu – Greaca și redarea agriculturii intensive a sute de hectare. Mai păstrez pe file îngălbenite de vreme versuri pe care gostinărenii tineri le dădeau viață în ”Cântarea României” și din care citez alături:

Ieri, prin Glod și Șovăița
Și-avea vizuină vulpea,
Prin Cioranu ori Stavârna
Se bătea crapii și știuca…

Azi din Inichiu la Izvoare
Câmpul e plin de tractoare,
Colț de rai e-n soare lunca,
Omul e-nfrățit cu munca…

De Iezer în Bălțat
Câmpul tot e irigat,
Din Lișteava-n Bărăitare
Lan de grâu se pierde-n zare…

Ce-i drept, mie unul mi-a fost de un real folos astfel de cântece și versuri întrucât din ele am adunat nume de locuri, de ape (lacuri, bălți), inserate în comunicări despre nume proprii din zona Gostinu, toponime care, pentru generațiile de azi, au devenit poveste!

Cenaclul nostru de la Gostinu și-a îndreptat atenția în ultimii ani spre readucerea spre scenă a folclorului local, coordonatorul acestuia (acum pensionar) a adus alături cadrea didactice localnice, dar mai cu seamă soția sa, bibliotecară, și pe fiica Diana Enache, profesor, chiar dacă s-a stabilit de curând în Giurgiu.

Folclor local, dansuri populare, cusături, împletituri ori obiecte sculptate în lemn, creații literare în versuri și proză, toate au fost la înălțime în manifestări artistice la care sala Căminului cultural și Sala mare de la muzeul local au devenit neîncăpătoare. Mă refer la ”Șezătoarea”, ”Festivalul Culturii Vlăscene”, ”Ziua comunei” și multe altele.

Se merită subliniat faptul că în ultimii ani am primit un sprijin real, pe cât de util, pe atât de competent din partea Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Giurgiu nu numai prin imboldul de a culege și valorifica cântece vechi, balade locale, versuri simple, de suflet, dar și de a purta cu drag, cu mândrie și respect costumul popular specific zonei dunărene, de Vlașca. Așa se face că mai bine de un deceniu, de la prichindeii de grădiniță la adolescenți, în fiecare manifestare de cultură locală ori județeană, toți se fălesc cu costumul popular cusut cu migală de mama, de sora mai mare, ori chiar de mulți dintre ei, purtători de frumos.

Și mai mult, de un timp încoace, o femeie pricepută, în plină tinerețe, fiică a satului, pe numele ei Mariana Țîru, adună în jurul ei fete și băieți, de la 7 - 8 anișori până la 15 – 16 ani, dar și sătence și le deprinde cu arta cusăturii naționale pe pânză. Astfel ies din mâinile lor costume populare specifice zonei și cu care se împodobesc tinerii satului în sărbători, la serbări și cu care realizăm expoziții, cu vânzare adesea, căci s-a dus vestea în vecini, chiar în județ, că am scos din lada cu straie adevărate comori!

Și tot așa, în timpul lor liber, tinerii satului se împart între atelierul de creație de la Cenaclul literar, atelierul de cusături naționale dar și la Cercul de învățare a dansurilor populare locale, condus cu competență și dăruire de maestrul Petrică Moga, giurgiuvean.

Și tocmai pentru că ne călăuzim în viață după înțeleapta vorbă românească precum că omul sfințește locul, se cuvin spuse câteva cuvinte și despre artistul popular local Ion Sima, cel care a condus ani mulți Cercul de sculptură în lemn ”Prietenii lui Brâncuși”. Obiecte frumos meșteșugite în lemn, de el și tinerii satului, aflate în muzeul sătesc, aici, la Gostinu, răspândesc în jur mireasma sudorii, a pasiunii și patimii de frumos. De doi ani maestru Ion Sima ne zâmbește dintre stele, noi însă îl asigurăm că vom duce în timp obiceiul cioplitului în lemn ca artă populară, convinși că cineva, poate chiar nepotul său Alexandru, va desăvârși, împreună cu tinerii frumoși ai satului, cu dalta, cuțitașul ori toporașul, cioplitul în lemn ca simbol al iubirii și frumosului în sufletul gostinărenilor.

Cu toții, de la mic la mare, avem datoria morală să înțelegem și să promovăm folclorul și obiceiurile locale nu ca pe un insectar de datini, ci ca pe un potir al tainei, al inimii noastre de români.

Prof. Victor Enache
Coordonator Cenaclul literar Gostinu

Prof. Diana Enache
Membru al Cenaclului

DUNĂRE, APĂ CU DOR

Dunăre, pe malul tău,
Mi-a căzut drag un flăcău,
În pădurica din luncă
Cucu' ne cheamă la umbră!
Glasul tău înduitor
Mi-aducea în suflet dor,
Dor de-al neichii sărutat,
Cel mai drag fecior din sat!
Uite-așa trecu o vară,
Fericită inimioară!
N-avui în viață noroc!
Neica plecă militar
Și-mi lăsă-n inimă jar,
Că despărțirea e chin
Cu oftat și cu pelin.
De-aia zi de zi viu eu
Dunăre, la malul tău,
Ochișorii lacrimi varsă
Pân-o-veni dragu-acasă!

Culeasă în 1977 de prof. Victor Enache de la Dumitra Zlate, atunci în etate de 44 ani din Gostinu.

DUNĂRE VICLEANĂ

Frunză căzută-n poiană,
Dunăre, mi-ai fost vicleană,
C-am avut un fecioraș,
Dragul mamii băiețaș,
La tine tu l-ai chemat,
În apa ta c-a intrat.
Viața, hoațo, i-ai luat,
Fără suflet l-ai lăsat!
Să fii mereu blestemată,
Inima fie-ți de piatră!
În drumul talazuit
Câte inimi ai cernit!
Să n-ai liniște, nici soare,
Nici odihnă la culcare!
Dunăre, când o să-mi spui,
Ce-ți trebuia viața lui?! …

Culeasă în 1966 de prof. Victor Enache de la Văduva Lina, din Gostinu, de 71 de ani, versuri pornite de la un fapt real.

Zoporul

De ce, Dunăre, surată,
N-ai fost pe lume lăsată
Să ne fii de-ajutoare
La necaz, la încercare?
Apa ta învolburată
Du-o în marea cea sărată…
De ce-n iarnă, în ger tare,
Sloiuri grămădiși în zare? …
De ce Dunăre-ai cărat
În sat, la ceas blestemat,
Sloiuri, apă înghețată,
Ce-au distrus strânsura toată?! …
Dunăre, râu înspumat,
Satu-ntreg te-a blestemat
C-ai luat la ceas de seară
A noastră agoniseală!
Ce e viața omului
La ceasul nesomnului,
Decât zbucium și oftare,
De la Dumnezeu, sperare!

Culeasă de la Anton Radu, de 77 de ani, poet țăran, în 1968, de Sprangate Nicolae, atunci elev al Şcolii, în clasa a VIII-a.

1963 a fost anul ultimului zapor care a spulberat case și adăposturi pentru vite.
În primăvara lui 2006, Dunărea a distrus sute de gospodării în sate, în amonte și în aval de Gostinu, aducând suferință și oftat. Doar puterea divină a salvat satul amenințat zi și noapte de mai bine de două-trei săptămâni.

De ce, Dunăre?...

Mi-ai fost, ani la rând, și mamă și soră iubită,
M-ai desfătat cu frumusețea cea fără de pereche,
Te-a preamărit tot neamul, în legea-i străveche,
În cântec și vers, de-a pururea întinerită!

Dunăre, făptură blândă mie și îndurătoare,
Spre tine mă-ndreptam, de era zi sau noapte –
Ca sufletul și trupu-mi să-l cureți de păcate,
Cu apa ta, alesei mele, eu i-am făcut scrisoare!

Dar n-am putut vreodată să dau cumva crezare
Vreunui negru gând că ai să poți mușca,
Ori să lovești cu ură tot ce-ai iubit cândva…
Să nu te-ncerce, buno,măcar o remușcare?...

Cu sete ai lovit în diguri, în verzile maluri
Și cu talazuri tulburi ai înecat ogoare,
Ai năruit speranțe, iar lacrimile amare
Nu-mi vor seca, vor curge valuri-valuri…

Cine putu să te-ntunece, să te supere tare,
Să răscolească răul, ura-ți să aprindă?
Că-n casă, apa-mi-ajunsese la grindă
Și rostul de-o viață s-a dus pe pustii… și mă doare…

Dar încercatul meu crez ca fiu de român
Mă îmbărbătează și îmi dă putere: mereu
Cu credință să trec peste tot ce e greu –
Convins că apele trec, speranțele veșnic rămân!

Prof. Victor Enache
Gostinu, 08 aprilie 2006

Gânduri

Cu gândul, cu fapta, în credință
Promit să dovedesc bunăvoință –
Așa m-au învățat ai mei, cei dragi:
Ce ție îți place, doar așa să faci!

Că vârsta mi-e vicleană, văd eu bine,
Dar amăgiri ușoare nu-s de mine –
Cartea e câmpul greu de străbătut,
Fructul ei e însă dulce și plăcut!

Vorbe înțelepte găsesc în ce citesc:
În muncă și-n iubire să trăiesc.
Familia-mi dă pildă și povață
Să dărui și să iau ce-i bun din viață!

Alin Țîru, clasa a VII-a
Cenaclul literar "Vasile Rusescu" Gostinu

Veniți, copii!

Veniți, copii, fragede vlăstare,
În sacră zi din mijloc de ianuar,
Puneți pe soclul statuii o floare
Și-i preamăriți dumnezeiescul har!

Aici, lângă statuie, atâția cât s-au strâns,
Dascălii voștri, ca-n ora de română
Vă dau lecție vie de-adânc patriotism,
De iubire și dor inimioara vi-i plină!

Citiți-i Cartea și învățați-i versul
Dimineața la rugă, la micul dejun.
Acestea le merită din plin Eminescu –
El, ce ne-a vrut pe fiece român mai bun!

S-au scris, se vor mai scrie mulțime de volume
Cu studii, cu eseuri, dovadă de respect
Din ceruri Te bucuri că aici, în mulțime
Copii tot mai mulți strâng Cartea Ta la piept!

Serbăm azi ziua culturii române
Și ne-odihnim sorbind poezia Ta!
Noi împlinim, Poete, un crez în astă lume.
Veșnic națiunea în suflet te-o păstra!

Prof. Victor Enache
Cenaclul literar "Vasile Rusescu" Gostinu

Iarnă

Ninge, ninge, iar
Ca-n iernile copilăriei mele!
Tot zăbovesc pe-afară,
Vreau să aprind în seară stele!

În sat zăpadă se cerne,
Pe scoarțe, pe ii și macate;
O minune s-așterne,
În suflet, peste răni și păcate!

Iarnă să fie mereu,
Voioși să dăm, iată, binețe!
Glasul ce-auzi e al meu;
Te cheamă înapoi, tinerețe!

Prof. Victor Enache
Cenaclul literar "Vasile Rusescu" Gostinu

“Rădăcinile” Călușului și traseul său milenar, de la începuturi și până azi

În lumea satului vlăscean, acolo unde tradiția Călușului este încă vie, printre bătrânii, tinerii și copiii de azi, originea acestui obicei este învăluită într-un soi de nemurire sau de necunoaștere. Nimeni n-ar putea să ne spună cu certitudine de unde provine acest obicei, care-i sunt rădăcinile sau de unde se trage. Răspunsul unanim plasează acest joc ritualic și spectaculos departe, în trecut, în vremea moșilor și a strămoșilor- “*din bătrâni*”, așa cum ne răspund interlocutorii noștri sau “*dintotdeauna*”, așa cum spun că l-au pomenit. Mai adânc de atât, sătenii nu au avut niciodată ragaz să sape sau să caute răspunsuri, lăsând această meticuloasă muncă de cercetare specialiștilor, etnologilor și folcloriștilor.

Ca orice obicei, tradiție precreștină sau ritual, și dansul Călușului a fost transmis din generație în generație cu sfințenie, cu rigurozitate și cu credința că are o puternică însemnătate și o încărcătură spirituală de neclintit. Și totuși, de unde și de când „s-a pomenit” în lumea satului românesc, fie el din Ardeal, Muntenia sau Oltenia, acest dans al Călușilor? Ce rădăcini are și care a fost traseul său milenar.

Izvoarele istorice demonstrează că acești Călușari nu reprezintă doar un grup care dansează în perioada Rusaliilor, respectând mai multe reguli şi reuşind să prezinte un adevărat joc spectaculos, ci se constituie într-adevăr într-o ceată, uniţi la nivel simbolic şi ceremonial şi care, de fapt, derulează unul dintre cele mai complexe jocuri coregrafice ritualice răspândite pe teritoriul ţării noastre.

Conform studiilor făcute de cercetători şi publicate în culegerile de specialitate, originea Călușului ar putea fi încadrată în trei poziţii, respectiv latină, greacă sau tracă. Aşa cum scrie şi Stan V.Cristea în volumul “Tradiţia Călușului în judeţul Teleorman, de la ritual la spectacol”, publicat la Craiova în 2008, cele trei poziţii sunt susţinute de teorii şi ipoteze.

Prima dintre ele, poziţia latină, este construită pe ideea că acest joc a fost preluat de români, de la daco-romani şi mai exact de la coloniştii romani instalaţi pe teritoriul Daciei şi că are la bază jocul salic al romanilor, executat de către 12 preoţi ai Zeului Marte, în lunile aprilie şi mai. Se pare că vestimentaţia, dansul, ierarhia în grup şi instrumentele folosite amintesc de acest joc al salilor, desfăşurat sub supravegherea unui Vates (Vătaf). Tot de la romani, Călușarii amintesc de un joc alegoric al răpirii femeilor sabine de către soldaţii romani, dar şi de un alt joc dedicat cultului solar.

Cea de-a doua poziţie în care se plasează Călușul este cea greacă, prima teorie lansată fiind aceea că jocul se trage dintr-unul cretan, închinat Zeiţei Rhea, protectoarea agriculturii, a vegetaţiei şi a spicelor, iar o altă ipoteză ar fi reprezentată de un alt joc dedicat cultului fertilităţii.

Ultima poziţie, cea tracică, evidenţiază apartenenţa faţă de dansul solstiţiar solar trac, practicat de bărbaţi, în cerc, dedicat soarelui, cu toiage din lemn, simbolizând razele şi derulat

de la apus până la răsărit. Tot de la traci se păstrează şi motivul cabalin, efigiile de cai ce se mai păstrează şi astăzi.

Fiecare dintre cele trei poziţii are adepţii şi susţinătorii ei, despre acest dans ritualic al Căluşului existând multe referirii în literatura română.

Unul dintre cele mai importante izvoare, şi se pare că şi primul, este chiar "Descriptio Moldaviae", lucrare semnată de Dimitrie Cantemir, acolo unde Căluşul este numit un dans superstiţios, jucat de un număr impar de băieţi, îmbrăcaţi "cam ca femeile", purtând pe cap cununi de flori şi pelin şi în mâini săbii. Cantemir specifica că acest joc se practică în zilele de la Înălţare şi până la Rusalii, prin sate şi cetăţi şi descrie chiar şi rolul vindecător al acestui ritual: "*aştern la pământ pe bolnav, încep apoi săriturile lor, şi la un tact anume al cântării îl calcă unul după altul de la cap pân-la călcâie; în urmă-i şoptesc în ureche unele* cuvinte *compuse anume de dânşii şi poruncesc boalei să iasă din corpul paţientului*".

Acest magnific dans ritualic, specific şi zonei etnografice vlăscene, a reprezentat aşadar, de-a lungul timpului, subiectul a multe scrieri şi cercetări şi probabil că va mai reprezenta şi de acum înainte, stârnind interesul nu doar românilor, dar şi asiaticilor sau americanilor. Nu întâmplător, ci pentru bogăţia spirituală pe care o reprezintă, ritualul Căluşului a fost declarat în 2005, de către UNESCO, "Capodoperă a patrimoniului cultural imaterial al umanităţii".

Ana-Maria Trăsnea

Declaraţii ale căluşarilor, la moment de puternică încărcătură

Dimineaţa în care se "leagă Căluşul", undeva înainte de Rusalii, este una dintre cele mai importante dimineţi de peste an, din viaţa căluşarilor. Ritualul ce urmează să se defăşoare după răsăritul soarelui îi obligă la curăţenie sufletească şi trupească, la respectarea cu sfinţenie a unor reguli şi la ascultare. Nimic nu se petrece întâmplător, totul are loc cu un scop şi nu există „derogări" de la tradiţie sau de la ce trebuie făcut. În acele momente, căluşarii par foarte agitaţi. Se trezesc cu noaptea-n cap şi se adună în curtea vătafului, de unde urmează să plece la locul unde se leagă în Căluş, departe de urechile sătenilor, dar sub privirele lor curioase.

În comuna Slobozia, căluşarii s-au întâlnit şi în acest an, aşa cum o fac de ani buni, în Sâmbăta dinaintea Rusaliilor. Îmbrăcaţi în straie de căluşar, cu ciucuri şi cu brâuri, dar şi purtând nelipsitele beţe, căluşarii au pornit în locul de taină, însoţiti de cei doi lăutari, pentru a se lega în Căluş. Trebuie să fie curaţi, ne mărturiseşte Mutul grupului, care face referire la orânduiala ce trebuie respectată, aceea de a nu se fi atins de femei în noaptea precedentă. Înainte de aceasta procedură iniţiatică, legatul Căluşului, membrii cetei ne-au făcut câteva

destăinuiri. Se cunosc de ani buni şi sunt rude, cei mai mulţi dintre ei, locul în ceată moştenindu-l, din tată în fiu.

Mutul este Pârjolea Petre. Are 60 de ani şi ne-a povestit că şi bunicul său a fost Mut în Căluş, mai bine de 30 de ani. Şi el are de gând să-i transmită băiatului, această "funcţie". Nu vrea să ne destăinuie secretul legat de jurământ, aşa cum era de aşteptat de altfel. Ne spune doar că e un loc secret, "*de când ne-am pomenit*". Poartă un frumos costum ornamentat cu batice, fundiţe şi panglici colorate, aşa cum e tradiţia în satul lor.

Funcţia de ***Vătaf*** a acestei cete este ocupată de Bucur Florea. Are 60 de ani şi de 23 a preluat această funcţie. "*Am fost căluşar înainte şi am preluat funcţia de vătaf când a murit bătrânul*", ne-a mărturisit nea Florea.

Căluşari în ceata de la Slobozia sunt Petre Pană (50 de ani, de 20 de ani în Căluş), Iulian Pârjolea (43 de ani, joacă de 15 ani în Căluş), Marian Pârjolea (57 de ani, de 15 ani în Căluş), Pârjolea Tudor (53 de ani, de 25 în ceata de Căluşari) şi Pârjolea Mădălin, cel mai tânăr dintre membri (29 de ani, de 6 ani în Căluş).

Stegar, de 25 de ani, este Cristea Jenel (57 de ani). Vorbeşte cu mândrie despre această funcţie pe care o ocupă, dar şi despre credinţele sale în ceea ce priveşte acest joc magic. Crede că are puteri magice, vindecătoare şi în sprijinul acestei afirmaţii ne povesteşte o întîmplare din vremea copilăriei sale, spusă şi trăită de tatăl său, Mutul cetei de Căluşari. "Jocul Căluşului vindecă de toate bolile, de friguri, de sperieturi, de duhuri rele. Tatăl meu a vindecat un om. În timp ce mergea cu Căluşul prin sat, o femeie l-a luat de mână şi l-a băgat în curte. A întins pe o pânză bărbatul paralizat şi l-a aşezat în mijlocul Căluşarilor care au sărit peste el şi au dansat în jurul lui. Apoi femeia i-a poftit la masă şi i-a omenit. La o vreme după asta, au aflat că omul s-a vindecat", ne-a povestit stegarul.

Lăutarii, Gelu Crăciun şi Vasile Bogatu, merg şi ei alături de căluşari la legat şi apoi pe uliţele satului. Primesc bani de la aceştia şi sunt permanent atenţi la comenzile vătafului, în timp ce cântă Hora sau Floricica.

Sub privirile curioase ale copiilor, dar şi ale cercetătorilor, ceata de Căluşari a pornit apoi la locul cu pricina, la marginea satului, acolo unde s-au "legat în Căluş". Au urmat două zile pline de colindat pe uliţele satului. Căluşarii sunt iubiţi şi primiţi cu drag în curţile oamenilor, fapt ce permite transmiterea acestei milenare tradiţii, din tată în fiu, aşa cum ne-au mărturisit căluşarii din Slobozia.

Ana-Maria Trăsnea

„Căluşul ca pe Vlaşca”, un adevărat spectacol pentru giurgiuveni

Pe o căldură ucigătoare, într-o binecuvântată zi de iunie, 23 iunie mai exact, cete colorate de căluşari veseli şi neobosiţi au pornit spre Parcul Mihai Viteazul, în paradă, acolo unde aveau să le arate şi orăşenilor, jocul lor din străbuni.

Era prima zi de Rusalii, sărbătoare creştină aşteptată cu mare drag în fiecare an, atât în lumea satului, cât şi la oraş, atunci când bunicii împart nepoţilor vase cu pâsat, orez cu lapte, fructe şi dulciuri. La Giurgiu, de ani buni, se organizează în această perioadă deja tradiţionalul Târg de Moşi, eveniment pus la cale de Muzeul Judeţean “Teohari Antonescu” şi la care participă meşteri populari din toate colţurile ţării. Dincolo de prezenţa destul de mare şi de pestriţă ca şi reprezentanţă a regiunilor ţării, printre moldoveni, ardeleni, olteni sau munteni, îşi fac loc an de an şi căluşii de Vlaşca, cei care însufleţec târgul prin jocul lor spectaculos şi prin energia benefică pe care o transmit.

La ediţia cu numărul XVII a Festivalului Judeţean “Căluşul ca pe Vlaşca” au răspuns invitaţiei organizatorilor, Consiliul Judeţean prin Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Giurgiu, 11 formaţii de căluşari. Au participat aşadar cete din localităţile Onceşti, Bălanu, Frăteşti, Letca Veche, Cetatea, Comasca, Braniştea, Oinacu, Vlad Ţepeş, Slobozia şi Prundu.

Îmbrăcaţi în costume viu colorate, cu panglici, diagonale şi ciucuri, acoperiţi cu ştergare şi diverse podoabe făcute în casă, purtând pălării frumoase şi încălţaţi în opinci, căluşarii au fost poftiţi de organizatori la paradă. Sub privirile curioase ale trecătorilor opriţi să-i admire, căluşarii au mers pe traseul centrul oraşului, Turnul cu Ceas - Parcul Mihai Viteazul, însoţiţi de forţele de ordine dar şi de lăutari, parte integrantă a cetelor, strigând şi cântând tot drumul şi poftindu-i pe giurgiuveni la festival, pentru a le urmări jocul. După deschiderea festivalului, cetele au evoluat în mijlocul meşterilor, sub privirile unui public generos care a suportat un soare destul de puternic pentru a urmări un joc de-a dreptul spectaculos.

Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Giurgiu a marcat astfel nu doar organizarea unei noi ediţii a unui festival tradiţional, ci chiar prezentarea unui adevărat spectacol în faţa giurgiuvenilor dar mai ales a invitaţilor sosiţi din toate colţurile ţării şi care astfel au plecat la casele lor, purtând în suflet amintirea vie a unui strop din spriritualitatea locurilor transmisă prin acest joc viu şi neobosit.

Ana-Maria Trăsnea

Declaraţii ale căluşarilor suprinse în timpul Festivalului Judeţean "Căluşul ca pe Vlaşca"

Destul de reţinuţi când vine vorba despre obiceiul pe care îl practică, în ciuda faptului că acest subiect de află permanenţă în atenţia cercetătorilor, pe căluşarii giurgiuveni am reuşit totuşi să-i intervievăm, din scurt, la Festivalului "Căluşul ca pe Vlaşca".

Pe o căldură istovitoare, înainte de a evolua în fata giurgiuvenilor adunaţi în număr destul de mare în Parcul Mihai Viteazul, locul de desfăşurare al evenimentului, alături de meşterii populari sosiţi la Târgul de Moşi, căluşarii au fost "traşi de limbă" de angajaţii CJCPCT, în încercarea de a afla cât mai multe detalii şi informaţii cheie legate de obiceiul pe care ei îl practică.

Voinea Adrian, vătaful cetei din Comasca, în vârsta de 37 de ani, ne-a declarat că a jucat prima oară în Căluş la 23 de ani, după ce l-a urmărit pe tatăl său, pe uliţele satului.

CJCPCT: Câţi membri are ceata acum şi care sunt rolurile voastre?

V.A.: Suntem 12 membri în ceata, dintre care doi sunt muţi, unul este vătaf şi restul de nouă sunt căluşari.

CJCPCT: Când se leagă jurământul şi unde?

V.A.: Căluşul se leagă sâmbăta, la marginea satului şi „la legat" se foloseşte o pânză albă, usturoi şi spice de grâu.

CJCPCT: Ce se leagă la steag şi ce semnifică?

V.A.: La steag, reprezentat de o pânză albă ce semnifică puritatea, se leagă spice de grâu (bogăţie) şi usturoi verde (spirite).

CJCPCT: Unde mergeţi apoi cu Căluşul?

V.A.: Mergem cu Căluşul pe uliţele satului, în gospodăriile oamenilor care ne invită.

CJCPCT: Faceţi o descriere a jocului, ce jocuri dansaţi, ce versuri rostiţi, ce strigături folosiţi?

V.A: În Căluş dansăm hora, sârba, versurile folosite de noi sunt *"hara-i şa, iar aşa*", iar strigăturile "*uite una, zvârle una; hai băieţi două-două".*

CJCPCT: Ce rol are dansul Căluşului în comunitate şi de ce se practică?

V.A.: Căluşul are rol de vindecare, alungă spiritele rele şi se practică tocmai pentru a alunga duhurile malefice, pentru vindecarea de boală şi pentru bunăstare.

CJCPCT: Ce superstiţii sunt legate de Căluş?
V.A: Una dintre superstiţii ar fi aceea ca nici un străin să nu treacă printre căluşari, iar o alta este legată de steag, de pânză, să nu fie scăpat.

CJCPCT: Din ce este format costumul de căluşar?
V.A.: Noi purtăm, la Comasca, pantaloni negri, cămasă albă, batriste, brâu, opinci cu pinteni, pălărie şi diagonală.

CJCPCT: Unde are loc dezlegarea, când şi cum se desfăşoară?
V.A.: Dezlegarea are loc luni seară, în acelaşi loc unde ne-am legat. Ne strângem lângă steag şi dăm cu el jos de pământ, de fapt în asta constă dezlegarea.

CJCPCT: Ce reprezintă pentru tine să faci parte din ceata de Căluşari?
V.A.: Pentru mine este o plăcere şi o onoare în acelaşi timp, dar am şi ambiţia de a transmite mai departe acest obicei.

CJCPCT: Ce faceţi cu banii strânşi?
V.A.: Banii nu se împart, cu ei se dă o mare petrecere cu familia.

CJCPCT: Aveţi cui să transmiteţi acest obicei, cum reacţionează tinerii?
V.A.: Da, avem copii, iar aceştia se arată dornici de a prelua obiceiul.

CJCPCT: Credeţi în simbolisitca Căluşului sau consideraţi că este doar un joc?
Avem credinţă şi credem în simbolistica acestui joc.

Negoiescu Ionel, vătaful cetei de Căluşari din Oinacu are 39 de ani şi prima dată a jucat în Căluş în 1981, preluând acest obicei, tot din familie, de la tată.

CJCPCT: Câţi membri are ceata acum şi care sunt rolurile voastre?
N.I.: Ceata noastră este formată din zece căluşari, dintre care un mut şi un vătaf.

CJCPCT: Când se leagă jurământul şi unde?
V.A.: Noi legăm Căluşul în dimineaţa zilei de sâmbătă, la marginea satului.

CJCPCT: Ce se leagă la steag şi ce semnifică?
V.A.: La steag legăm usturoi (boală), grâu (bogăţie) şi pelin (descântec).

CJCPCT: Unde mergeţi apoi cu Căluşul?
V.A.: Noi mergem atât în sat, cât şi la oraş, Giurgiu.

CJCPCT: Faceţi o descriere a jocului, ce jocuri dansaţi, ce versuri rostiţi, ce strigături folositi?

V.A: În Căluş dansăm hora, sârba şi brâul, strigând "*hara-i şa*",
"*uite una, zvârle una,*
pe-amândouă măi băieţi,
două-două, bate două,
uite una, minte una".

CJCPCT: Ce rol are dansul Călușului în comunitate şi de ce se practică?

V.A.: Acest joc are rol de vindecare şi de alungare a spiritelor rele şi se practică pentru cei bolnavi, dar şi pentru bunăstare.

CJCPCT: Ce superstiţii sunt legate de Căluş?

V.A: Ca să nu treacă niciun străin printre noi si să nu cadă steagul.

CJCPCT: Din ce este format costumul de călușar?

V.A.: Costumul nostru este compus din pantaloni negri, cămasă albă, pălărie neagră cu funde, opinci, şosete de lână, batiste alese şi brâu.

CJCPCT: Unde are loc dezlegarea, când şi cum se desfăşoară?

V.A.: Dezlegarea are loc luni seară, în acelaşi loc unde ne-am legat. Împărţim între noi cele legate, desfacem pânza, o sărutăm pentru mulţumire, iar cei care au greşit primesc 20 de săbii la fund.

CJCPCT: Ce reprezintă pentru tine să faci parte din ceata de Călușari?

V.A.: A juca în Căluş este o plăcere, o mare bucurie, dar nu în ultimul rand o onoare că menţinem această tradiţie.

CJCPCT: Ce faceţi cu banii strânşi?

V.A.: Cu banii facem o mare petrecere.

CJCPCT: Aveţi cui să transmiteţi acest obicei, cum reacţionează tinerii?

V.A.: Da, sperăm ca şi copiii noştri să ducă mai departe acest obicei.

CJCPCT: Credeţi în simbolisitca Călușului sau consideraţi că este doar un joc?

Credem în simbolistica acestui joc.

Oprea Ion, vătaf dar şi mut în ceata de la Cetatea, are 57 de ani şi joacă în Căluş de la 29 de ani, preluând acest obicei de la bătrânii din sat.

CJCPCT: Câţi membri are ceata acum şi care sunt rolurile voastre?

N.I.: Noi suntem zece în căluş.

CJCPCT: Când se leagă jurământul şi unde?
V.A.: La Cetatea, Căluşul se leagă vineri seara, în lanul de grâu.

CJCPCT: Ce se leagă la steag şi ce semnifică?
V.A.: La steag legăm usturoi şi grâu, pentru a avea recoltă bogată şi grădini frumoase.

CJCPCT: Unde mergeţi apoi cu Căluşul?
V.A.: Mergem cu Căluşul la casele gospodarilor, pentru sănătate, izbândă şi noroc.

CJCPCT: Faceţi o descriere a jocului, ce jocuri dansaţi, ce versuri rostiţi, ce strigături folositi?
V.A: La Căluş strigăm "*hara-i şa*".

CJCPCT: Ce rol are dansul Căluşului în comunitate şi de ce se practică?
V.A.: Căluşul este un obicei preluat din strămosi, având rol de dezlegare a farmecelor şi de vindecare a bolilor.

CJCPCT: Din ce este format costumul de călușar?
V.A.: Costumul nostru este format din pantaloni negri, cămasă albă, pălărie neagră cu funde şi opinci.

CJCPCT: Unde are loc dezlegarea, când şi cum se desfăşoară?
V.A.: Dezlegarea are loc luni seară, la ora 20.30, în acelaşi loc unde ne-am legat, adică în lanul de grâu. Se aşază fiecare în jurul beldiei, se dezleagă călușarii şi spun aceleaşi vorbe de la jurământ.

CJCPCT: Ce reprezintă pentru tine să faci parte din ceata de Călușari?
V.A.: Pentru mine, a face parte din trupa de călușari e o mândrie şi o plăcere, dar şi un semn de armonie.

CJCPCT: Ce faceţi cu banii strânşi?
V.A.: Cu banii strânşi facem o masă festivă.

CJCPCT: Aveţi cui să transmiteţi acest obicei, cum reacţionează tinerii?
V.A.: Da, tineretul este dornic să preia acest obicei.

CJCPCT: Credeţi în simbolisitca Căluşului sau consideraţi că este doar un joc?
Da, credem în simbolistica acestui joc.

Mizdrescu Cristian este vătaful cetei de Căluş de la Braniştea. Are 27 de ani şi în 1997 a îmbrăcat pentru prima dată costumul de călușar, preluând acest obicei din bătrâni.

CJCPCT: Câţi membri are ceata acum şi care sunt rolurile voastre?

N.I.: Ceata de la Braniştea a formată din 13 căluşari, un vătaf, un mut şi un stegar.

CJCPCT: Când se leagă jurământul şi unde?

V.A.: Legarea Căluşului are loc în prima zi de Rusalii, în lanul de grâu.

CJCPCT: Ce se leagă la steag şi ce semnifică?

V.A.: La steag legăm în fiecare an usturoi şi grâu, plante ce semnifică bogaţia şi vindecarea de boală.

CJCPCT: Unde mergeţi apoi cu Căluşul?

V.A.: An de an, mergem cu Căluşul atât în localitate, cât şi la oraş.

CJCPCT: Faceţi o descriere a jocului, ce jocuri dansaţi, ce versuri rostiţi, ce strigături folositi?

V.A: La Căluş strigăm "*gura-i, gura-i", "i-auzi, i-auzi", "foaie, foaie trei zmicele, ia mai minte-o, minte-o dee*".

CJCPCT: Ce rol are jocul Căluşului în comunitate şi de ce se practică?

V.A.: Acest obicei este de fapt un joc pentru sănătate şi pentru alungarea duhurilor rele şi se practică de plăcere.

CJCPCT: Din ce este format costumul de călușar?

V.A.: Costumul unui călușar este compus din pantalon negru, cămasă albă, pălărie cu funde şi opinci, ciorapi de lână şi batiste.

CJCPCT: Unde are loc dezlegarea, când şi cum se desfăşoară?

V.A.: Dezlegarea are loc luni seară, în acelaşi loc unde a avut loc şi legarea. Ne aliniem câte doi şi spunem vorbele de jurământ.

CJCPCT: Ce reprezintă pentru tine să faci parte din ceata de Căluşari?

V.A.: A juca în Căluş este un motiv de mândrie şi mare bucurie.

CJCPCT: Ce faceţi cu banii strânşi?

V.A.: Cu banii strânşi facem masă, aceştia nu se impart.

CJCPCT: Aveţi cui să transmiteţi acest obicei, cum reacţionează tinerii?

V.A.: Da, o transmitem copiilor.

CJCPCT: Credeţi în simbolisitca Călușului sau consideraţi că este doar un joc?
Da, credem în simbolistica acestui joc.

Putineanu Virgil, de 36 de ani, este vătaful cetei din Onceşti şi a intrat in ceată acum zece ani.

CJCPCT: Câţi membri are ceata acum şi care sunt rolurile voastre?
N.I.: Ceata de la Onceşti este formată din zece călușari şi un mut.

CJCPCT: Când se leagă jurământul şi unde?
V.A.: Noi facem legământul la fântâna din sat, în prima zi de Rusalii.

CJCPCT: Ce se leagă la steag şi ce semnifică?
V.A.: La steag legăm usturoi (pentru vindecarea bolilor), grâu (pentru bogăţie), pelin, bucăţi de lemn din steag (pentru ca steagul să nu cadă).

CJCPCT: Unde mergeţi apoi cu Călușul?
V.A.: Mergem cu Călușul în toate localităţile din comună.

CJCPCT: Faceţi o descriere a jocului, ce jocuri dansaţi, ce versuri rostiţi, ce strigături folositi?
V.A: La Căluş strigăm "*hara-i şa*", *i-auzi, uite-aşa, iar aşa".*

CJCPCT: Ce rol are dansul Călușului în comunitate şi de ce se practică?
V.A.: Călușul este de fapt teatru biblic, aduce bunăstare şi sănătate.

CJCPCT: Din ce este format costumul de călușar?
V.A.: Costumul nostru este format din pantaloni negri, cămasă albă, diagonală, pălărie neagră cu funde şi opinci.

CJCPCT: Unde are loc dezlegarea, când şi cum se desfăşoară?
V.A.: Dezlegarea are loc în ultima zi de Rusalii, în sat, la ultima casă colindată. Se joacă ultimul joc, hora mutului şi se desface steagul, ce rămâne pe el (pelin, usturoi), împărţindu-se la toţi membrii.

CJCPCT: Ce reprezintă pentru tine să faci parte din ceata de Călușari?
V.A.: Să fii membru în ceata de călușari e o mândrie, o satisfacţie şi o dorinţă, până la urmă.

CJCPCT: Ce faceţi cu banii strânşi?
V.A.: Cu banii strânşi facem o masă festivă.

CJCPCT: Aveţi cui să transmiteţi acest obicei, cum reacţionează tinerii?
V.A.: Da, copiilor şi sunt mulţi doritori.

CJCPCT: Credeţi în simbolisitica Căluşului sau consideraţi că este doar un joc?
Da.

Ana-Maria Trăsnea şi Elisabeta Stoenescu

Căluşul

Generalităţi

Obicei milenar, a cărui origine se pierde în negura vremurilor, Căluşul sau jocul căluşarilor constituie, după părerea unor cercetători, reminescenţele unui străvechi ceremonial-ritual practicat de preoții români numiţi Colisali, de unde ar deriva şi românescul Căluşari. Astfel, în opinia lui J.F.Sulzer, bun cunoscător al istoriei Transilvaniei, Căluşarii consideraţi joc şi dans în acelaşi timp sunt o rămăşită a Colisaliilor vechilor romani, lucru demonstrat de numele latin de căluşar, precum şi de îmbrăcămintea, jocul şi timpul când se desfăşurau aceste serbări ale Colisaliilor, dar şi de conducătorul acestora "Vates", omonimul Vătafului căluşarilor.

Teoria lui Sulzer a fost confirmată sau infirmată şi de alţi cercetători, inclusiv de cei actuali, dar pentru toţi rămâne general valabilă funcţia principală a jocului, rolul său benefic, de a aduce privitorilor sănătatea şi de a-i feri de boli, "sporul casei" pe care îl pune Căluşul.

Pentru locuitorii a două sate ale comunei, Frăteşti şi Bălănoaia, Căluşul rămâne de departe cel mai complex şi apreciat obicei - spectacol din timpul anului. În aceste sate, Căluşul era aşteptat cu nerăbdare şi în zilele în care se juca, atrăgea o mare parte din suflarea satului. Cete de copii şi flăcăi, dar şi cei mai vârstnici se ţineau "landra" după căluşari, admirând jocul acestora şi distrându-se copios pe seama năzdrăveniilor făcute de muţi.

Componenţa cetei de căluşari

Ca şi în alte localităţi din zona Vlaşca în care se mai practică acest ritual complex, Căluşul din Frăteşti se joacă în toate cele trei zile de Rusalii (Moşii de vară), sâmbăta, duminica şi lunea, ceata fiind formată din zece jucători aleşi de Vătaf, conducătorul spriritual al cetei.

Vătaful

De regulă, mai vârstnic decât ceilalţi membri ai cetei, Vătaful trebuie să aibă anumite calităţi morale, bucurându-se de aprecierea comunității - să fie cinstit, bun gospodar, dar mai cu seamă să fie un bun dansator, cunoscător al tuturor regulilor dansului. Aceste calităţi îl făceau pe vătaf (în perioada de dinaintea anilor 1960-1965) să fie reales şi în anii următori, astfel că, unii dintre ei au îndeplinit această misiune foarte mulţi ani (cazul lui Ilie Banu, sau Ilie Brăniştaru de la Frăteşti sau ai fraţilor Pitulice de la Bălănoaia). Vătaful principal sau cel de frunte, cum este numit la Frăteşti (căci există şi un alt Vătaf, cel din coadă), desemnează ceata: cei opt căluşari (inclusiv el) şi stegarul, pentru că Mutul, un alt persoanj important în

ceată, prin calităţile sale, îţi păstrează rolul an de an, atâta timp cât el îşi doreşte sau mai poate să îndeplinească, renuţând în caz de bătrâneţe sau de boală.

Călușarii

Trebuie să fie și ei buni dasatori, provenind din rândul bărbaților însurați, dar și din flăcăi, capabili să păstreze cu strictețe regulile nescrise ale călușului, încălcarea acestora ducând la eliminarea din ceată.

Stegarul

Îndeplinește în joc un rol relativ static, nefiind un jucător activ, purtând steagul (prăjină sau beldie) cu înălțime cuprinsă între 2,5 - 4 metri, pe care are obligația de a-l împodobi cu cele tradiționale - smocul de pelin, usturoi și spicele de grâu, ștergarul (prosopul ales în război) sau o față de masă frumos brodată și a-l utiliza atunci când jocul o cere - la legat, la dezlegat și la tămâiartul călușarilor, în timpul ceremonialului. Stegarul poate fi îmbrăcat în costum de călușar sau în straie obișnuite. În timpul nopții leagă steagul de un stâlp al casei mutului.

Mutul

Este personajul care asigură atractivitatea deosebită a călușului, prin costumația sa hilară, dar mai ales prin comportamentul lui față de călușari sau spectatori. Costumația sa constă într-o cămașă și o haină cât mai murdară și mai zdrențuită, de care își agață fel de fel de obiecte năstrușnice, un pantalon vechi la fel de flendurit, cu cracii inegali, ghete, opinci sau cizme cât mai ponosite. Toate acestea sunt însoțite de sabia de lemn, falusul și calul, o bucată de lemn sculptată la un capăt sub forma unui cap de cal, țăcnalul. Pe cap îți pune o pălărie spartă sau un chipiu, iar fața și-o acoperă uneori cu o mască sau cu un strat de funingine luată de pe fundul ciaunului sau căldării de mămăligă. Mutul conduce jocul, dansează în mijlocul călușarilor și îi pedepsește pe cei care trag chiulul, lovindu-i cu sabia sau răcnind la ei. În timpul jocului face lucruri care de care mai năstrușnice, spre marele haz al spectatorilor, se tăvălește prin lăcanele păsărilor, urcă la cuibarele găinilor și luând ouă proaspete sau clocite, le sparge și le bea, stropește spectatorii cu lapte acru din oala pe care i-o înmânează stăpânul casei unde se joacă Călușul. Unii muți mai năzdrăvani prind câte un pisoi, îi vâră coada în oala cu lapte și apoi i-o sug. Dacă spectatorii devin obraznici, punându-i piedici sau încercând să-i fure sabia ori țâcnalul, Mutul îi ține la distanță administrându-le câteva lovituri de sabie. În amintirea frătiștenilor au rămas câțiva muți vestiți: Stan Mincă, Marin Firicel, Marin Coscai- Perja, Iurga Petre- Brânză, adrevărați artiști populari.

În ceea ce privește costumația Călușarilor, aceasta este alcătuită din: cămașă lungă din pânză albă, cusută cu mâna și împodobită cu motive florale sau geometrice, brâul roșu țesut din lână, în război, de care se prind patru bastiste frumos brodate, pălărie neagră, împodobită cu panglici multicolore, pantaloni din aba albă, până prin anii 1960, astăzi, pantaloni negri de stofă, opinci sau pantofi negri, pintenii și zurgălăii, bățul împodobit cu funde colorate și cele două diagonale multicolore.

Pregătirea Călușului

Pregătirea Călușului începe cu două săpătămâni înainte de Rusalii, sarcina principală având-o Vătaful care constituie ceata, anunţă zilele repetiţiilor şi a legatului, tocmeşte lăutarii.

În sâmbăta premergătoare Rusaliilor, Căluşarii se întâlnesc în afara satului pentru a depune jurământul (cu vreo 20 de ani în urmă ei ieşeau în calea vacilor ce veneau de la păşune).

Jurământul

Pentru jurământ, după legatul steagului cu cele tradiționale (pelin, usturoi, grâu înspicat, prosop) călușarii se așează mai întâi în linie, apoi câte patru, față în față, cu stegarul între ei. În timpul depunerii jurământului, se pun călușarilor anumite condiții, care trebuie neapărat îndeplinite, pentru a fi feriți de boli, și anume:

1 – în tot timpul cât ține călușul, călușarii trebuie să doarmă împreună (de regulă la casa vătafului);

2 – cei căsătoriți trebuie să se păstreze neîntinați, altfel le va curge sânge din nas și le va înțepeni mijlocul;

3 - când se depune jurământul nu au voie să vorbească (vorbind numai Mutul), iar călușarii mestecă pelin verde și usturoi și aprobă mutește. Pelinul se ține în gură pentru ca, în cazul nerespectării jurământului, să li se amărască sufletul ca pelinul, iar usturoiul pentru a putea să toace firele de pelin. Jurământul îl rostește Mutul și sună astfel:

"*Cum se leagă acest steag*
Așa să ne legăm și noi
Între noi, frățește
Unde moare unul, mor toți,
Unde se culcă unul, se culcă toți,
Acel care nu respectă jurământul
Să-l bâțâie toți dracii din iad
Să nu poată să scape de ei
Până nu îl va ierta Mutul."

Pentru înfricoșare, Mutul îi înjură cât mai urât pe Călușari. După aceasta, se ridică steagul în sus, Mutul pune sabia în diagonală pe el, iar călușarii în formație de joc trec de trei oric pe sub sabia Mutului, ciocnind cu bățul în ea și spunând "sănătos, sănătos, sănătos". Cu aceasta, jurământul s-a încheiat.

Desfășurarea jocului

În desfășurarea jocului, la Călușul din Frătești se deosebesc următoarele faze sau momente coregrafice:

1-mersul sau ocolirea în salturi,
2- bătaia în călcâi,
3- împletitul la doi și trei,
4- în bătaie,
5- vână,
6- față în față câte patru,
7- roată, roată,
8- floricica,
9- jianul, sârba dogarului sau romanul.

În timpul desfășurării jocului, pentru sincronizarea mișcărilor călușarilor, Vătaful dă anumite comenzi însoțite de strigărurile călușarilor:

"I-auzi una ". După trei învârtituri în roată, încep comenzile:

"I-auzi una,
Uite acum,
Saltă-I una
Și pe stânga tot la fel
Iar pe dreapta ușurel,
Uite acuma schimbă-n doi
Uite acuma schimbă-n trei
Uite acuma una, una

Uite trei şi lasă jos Una, una".

Călușarii zic la anumite intervale de timp: "Hără-i șa, tot așa" sau "Șașaide"/ Locu', lucu", treci la loc/ Treci acuma, patru, patru/ Și-nainte și înapoi/ Și cu toții batem trei/Uite acum, față-n față/ Uite-i una, bate trei (stegarul îi tămâie cu steagul). Locul, locul mai băieți/ Uite-i una, zvârle-i una, Două, două, cu amândouă/ Una!

Când văd câte o fată mare sau o femeie tânără și frumoasă, călușarii îi strigă în cor:

"Ia cucoana, ia, ia, ia
Că diseară eşti a mea
Mâine seară, a cui oi vrea".

Evoluția coregrafică a celor două formații de călușari, din Frătești sau Bălănoaia nu sunt identice, ordinea dansurilor fiind următoarea: Călușul din Frătești: Marșul, Călușul, Floricica, Jianul, Sârba dogarului sau Romanul; Călușul din Bălănoaia: Plimbarea, Floricica, Drăgaica, Banul Mărăcine, Romanul. De asemenea, mai există încă două deosebiri: la Frătești, călușul se joacă numai la locuitori, pe când ceata de la Bălănoaia joacă în prima zi la Giurgiu, în cartierul Bâlciului, unde se află foști locuitori ai satului. Cea de-a doua deosebire consta în prezența războiului, moment coregrafic deosebit, desfășurat numai la Frătești, la cererea unor locuitori în perioada de dinaintea anilor 1970-1975, spre sfârșitul sec. al XX-lea, constituind o raritate. "Războiul" avea patru eroi: turcul, popa, femeia, omul cu vârtejul, plus Mutul. Popa, îmbrăcat cu haine negre, sărăcăcioase, își lega mijlocul cu o frânghie de care atârna o oală spartă, omul cu vârtejul la fel, turcul purta nădragi și fes, iar femeia era lălâie și urâtă și purta în brâu furca cu fuiorul de lână sau de cânepă și fusul. După ce persoanjele se echipau, călușarii îl urcau pe Mut pe steag și acesta striga de trei ori: "Război lele, război dragă, Hăp, Hăăăp". Acesta era începutul, declanșarea războiului care avea loc după coborârea Mutului de pe steag. Turcul, popa și mutul, alergau după femeie pentru a o prinde. Daca unul dintre ei o prindea, femeia juca cu acesta până când intervenea omul cu vârtejul și o salva- îl omora pe turc, iar pe popa îl punea pe rotilele plugului. Pe turc îl puneau pe bețe și îl duceau să îl înmormânteze. În acel moment, Mutul spărgea oala cu lapte în urma "mortului", cu acesta războiul luând sfârșit. În tot timpul războiului, Călușarii stăteau strânși roată în jurul steagului, în timp ce lăutarii cântau romanul. Încheind analiza acestui obicei milenar, trebuie să menționăm faptul că în Frătești, Călușul a fost conservat într-un arhetip deosebit, față de cel din alte sate, din zona etnofolclorică Vlașca, lucru remarcat și de cercetătorii care l-au înregistrat. În vara anlui 1976, Călușul din Frătești a fost studiat și înregistrat pe bandă magnetică și de un cercetător American, doctoranda Gail Kligman din Philadelphia. Unicitatea Călușului frătiștean reiese și din prezența dansului romanul, inexistent la formațiile de călușari din Vlașca și din alte zone folclorice din ţară, confirmând parcă originea romană a acestui spectacol folcloric.

Un lucru deosebit ce trebuie consumat este și preocuparea unor cadre didactice de la Școala nr.1 Frătești, în acțiunea de conservare și transmitere către viitorime a acestui adevărat tezaur al creației artistice populare. În acest sens, în amintirea multor generații de elevi ai școlii, vor rămâne pentru totdeauna echipele de călușari pregătite cu atâta dăruire și pasiune de inimosul instructor Virginica Stănică. Sub îndrumarea domniei sale, în timpul mult hulitului festival "Cântarea României" formația de călușari a școlii a câștigat trofeul și titlul de laureat la faza națională. Tradiția a fost reluată și după anul 2000 când, sub conducerea domnului profesor Radu M.Stănică, micii dar talentații frătișteni au câștigat premiul III la Festivalul Călușului Vlăscean din Oinacu.

Nu putem încheia acest succint studiu al Căluşului fără a nota componența unor echipe vestite de călușari din Frăteşti, în a doua jumătate a secolului al XX-lea:

1-Marin Firicel, Mut care a condus echipe de călușari din perioada interbelică, numele călușarilor a dispărut odată cu cei care îl purtau.

2-Stan Mincă, Mut, un tip foarte talentat dar şi nervos; îi altoia bine cu sabia pe flăcăii obraznici care îl urau, mergând până la a-i da foc la costum;

Vătaf: Ilie Ban- Ilie Brăniştaru,

Călușari: Coscai Dumitru- Tună, Coscai Ion- Perja, Coscai Stancu- Stoica Perja, Gârbăceanu Ion, Ciocan Mihalache- Mielache, Ion Rădună;

3- Marin Coscai- Perja Marin- Mut,

Stănică Marin- Brid- Vătaf,

Călușari: Ion Ciocan, Nicu Ban, Dumitru Ciocan, Vasile Barbu- Nicu lu'Paonţu,Vasile Ion, Gârbăceanu I.Ion

4- Marin Coscai- Perja –Mut,

Stănică Marin-Brid- Vătaf,

Călușari: Ciocan Ion, Ciocan Radu, Vasile Barbu, Coscai Florea, Coscai Dumitru, Ciobănoiu Tănase (Florea), Ban Nicolae, Iorga Petre- Brânză.

În ceea ce priveşte Căluşul şi călușarii din satul Bălănoaia, preţioase informaţii ne-au fost oferite de bătrânul Toader Papa, dar mai ales de un împătimit călușar, Ionel Ioniţă –Nini, cadru militar pensionar, membru al formaţiei din Bălănoaia de la vârsta de 7 ani.

Crescut şi format sub îndrumarea mai vârstnicilor jucători, Nini Ioniţă a devenit un virtuoz călușar, care împreună cu ceilalţi membrii ai formaţiei, au încântat locuitorii satului Bălănoaia şi nu numai cu mirificul lor dans - spectacol, timp de patru decenii.

Cunoscător desăvârşit al Căluşului, Nini Ioniţă a fost în acelaşi timp şi un bun organizator al cetei de călușari, asigurând toate condiţiile de desfăşurare a spectacolului, iniţiind participarea acesteia la diferite concursuri folclorice, atât înainte cât şi după 1989, încununate de cele mai multe ori cu premii sau menţiuni (1984, 1989, 1999, 2003).

Devotat Liceului Economic "Ion Barbu" din Giurgiu, al cărui absolvent a fost, inimosul şi talentatul călușar a înfiinţat prima formaţie feminină de călușari din judeţ şi printre puţinele din ţară, alcătuite din elevele liceului; spectacolele prezentate de acestora bucurându-se de un succes deosebit.

Analizând informaţiile privind specificul Căluşului din Bălănoaia, comparativ cu cel din Frăteşti, se constată existenţa unor diferenţieri privind desfăşurarea acestui joc- spectacol. Astfel, la "legatul" steagului în formaţia de călușari din Bălănoaia, jurământul este spus de Vătaf şi nu de Mut. Vătaful "spune" jurământul în gând fiind aprobat de membrii cetei printr-un semn afirmativ al capului. În timpul acestui ceremonial, jucătorii, aşezaţi roată împrejurul steagului, ţin mâna dreaptă pe băţ, iar stânga pe prăjină, rotind în jurul acesteia în sensul acelor ceasornicului.

Dacă Mutul din Frăteşti (Marin Cosca- Perja Marin) a desecretizat textul jurământului pentru cercetătoarea americană Gail Kligman, Vătafii de la Bălănoaia au fost şi sunt cunoscuţi în a nu-l divulga.

Călușarii din Bălănoaia servesc cina în casa Vătafului, bucatele fiind pregătite de soţia acestuia, ajutată de soţiile sau mamele celorlalţi jucători. Se consumă numai carne de oaie cumpărată cu bani strânşi de călușari în timpul jocului.

Un alt ritual existent numai la Bălănoaia este cel al începutului jocului, probabil practicat în timp şi la Frăteşti, dar dispărut.

În curtea gospodarului care primeşte Căluşul, lângă fântână, loc sfânt al gospodăriei, Vătaful aşează un scaun pe acer se pun pe un şervet, un mănunchi de usturoi, o farfurie cu sare, o cană pentru apă şi o farfurie cu colarez (orez fiert îndulcit). Lângă scaun, Mutul aduce şi el o găleată cu apă pe care nu are nimeni voie să o atingă.

Căluşarii stau în jurul scaunului pe un cerc trasat cu sabia pe pământ. Numai aşa se poate începe Căluşul.

După desfăşurarea întregului joc, în timpul horei, la care participă şi unii spectatori, au loc "practicile de vindecare" cărora le sunt supuşi bolnavii, fie ei copii sau adulţi. Copiii sunt luaţi de căluşari şi jucaţi în horă pentru a se vindeca de "friguri"(malarie) sau să nu facă pe ei. După aceea sunt puşi pe iarbă şi răscumpăraţi cu diverse sume de bani depuse în locurile respective. Adulţii bolnavi sunt în atenţia Mutului, sunt mângâiaţi şi li se spune "Tatăl Nostru".

"Dezlegatul" steagului şi respectiv a jurământului are loc luni seara, în acelaşi loc al "legatului", în aceeaşi linişte şi cu rotirea în jurul steagului, încheindu-se cu urale şi urări de bine.

"Talismanele" legate pe steag (usturoi, pelin, spicele de grâu) se împart căluşarilor, usturoiul consumându-se, iar spicele şi pelinul păstrându-se în casă pentru a aduce belşug şi noroc.

Dintre generaţiile mai vechi de căluşari a rămas în amintirea Vătafului Pitulice Alexandru (alias Dandu Pitulice), cu o vechime de 14 ani în Căluş şi 9 ani ca Vătaf, membru al cetei din deceniile VI, VII, ale secolului al XX-lea.

Talentatul şi inimosul căluşar, Ionel Nini Ioniţă ne-a făcut cunoscute şi numele căluşarilor a două promoţii vestite:

- promoţia 1999, ceata căluşarilor: Manda Ionel (Vătaf), Argeşanu Mirel (ajutor de Vătaf), Bufnea Nelu (Mut), Tănase Alexandru, Tănase Ovidiu, Ioniţă Ionel, Mincă Cristian, Copăceanu Cătălin, Zaharia Florin, Gheoeghe Marian, Căciulan Ionuţ, Guşe Florea- jucători. Vechimea cea mai mare în căluş o avea Ioniţă Ionel - 40 de ani, urmat de Gheorghe Marian - 18 ani, Manda Ionel, Bufnea Nelu şi Căciulan Ionuţ, toţi cu 15 ani.
- promoţia anului 2003: Manda Ionel (Vătaf), Roşu Alexandru (Mut), Tănase Alexandru, Tănase Iulian, Ioniţă Ionel, Zaharia Octavian, Grigorescu Sorin, Muscalu Ciprian, Vrabie Viorel şi Şerban Vasile - jucători.

De foarte mulţi ani, lăutarii care au asigurat partea instrumentală a jocului făceau parte din familia bătrânului Dumitrache Frunză, fii acestuia – Costică Frunză (vioară, decedat în 2007) şi Nicu Frunză (ţambal), lautar al satului Frăteşti.

"Hărăi şa! Şaşai de!"

N.B.: Mulţumiri cordiale domnului Ioniţă Ionel - Nini, veteranul căluşarilor din Bălănoaia!

Prof.Dumitru Burlacu

Festivalul "Căluşul ca pe Vlaşca" 2013 în imagini

Ceata de la Bălanu

Ceata de la Braniştea

Ceata de la Cetatea

Ceata de la Onceşti

Ceata de la Frăteşti

Ceata de la Prundu

Ceata de la Comasca

Ceata de la Oinacu

Căluşar din Oinacu

Căluşar din Prundu

Căluşar din Bălanu

